Do Võ Phi Hùng Cựu Hs Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (scan từ microfilm của Đại Học Cornell)

SỐ THỨ 977 — NGÀY THỨ SÁU 14 OCTOBRE 1921 — NGÀY 14 THÁNG CHÍN ANNAM NĂM TÂN-DẬU — NĂM THỨ 14

DIRECTEUR — PROPRIÉTAIRE:
NGUYỄN VĂN-CỦA

TÉLÉPHONE : 203
Adresse télégraphique:
LUCTINH — SAIGON

GIÁ BÁN

	nơi-quê	ngoại-quốc
Một năm ...	12$00	18$00
Sáu tháng ..	6.50	9.00
Ba tháng ...	3.50	5.50

BÁN LẺ MỖI SỐ... 0$05

Mua báo thì kể từ ngày mồng một và ngày 16 mỗi tháng và phải trả tiền trước.

Lục Tỉnh Tân Văn

(LỤC-TỈNH TÂN-VĂN & NAM-TRUNG NHỰT-BÁO RÉUNIS)

聞新省六 報日中南

JOURNAL QUOTIDIEN

NHỰT BÁO xuất bản mỗi ngày, trừ ngày lễ và chúa nhựt

POUR LES ANNONCES
s'adresser à Saigon:
aux Bureaux du Journal
rue Catinat, 155-156-157 (1er étage)
à Hanoi : aux Bureaux
du Trung-Bắc Tân-Văn
à Paris: chez M. M. Mayence & Cie
9, rue Tronchet

On traite à forfait pour les contrats de longue durée. Les prix sont payables d'avance.

Thơ, chèques và mandats gửi mua báo thì đề ngay chủ M. NGUYỄN-VĂN-CỦA. Tòa-soạn Lục-Tỉnh Tân-Văn, còn bài vở đăng báo thì đề cho M. LÊ-HOÀNG-MƯU, chủ bút.

TỐI YẾU CHI TỪ

Trước kia đã có nói từ « Lục-Tỉnh-Tân-Văn » với từ « Nam-trung », cả hai, đều thuộc về ông Nguyễn-văn-Của làm chủ, hiệp nhau lại làm nên một từ « Nhựt-báo » đã hiện có « Lục-Tỉnh-Tân-Văn », thường ngày thường xuất bản một số, trừ ngày lễ và Chúa-nhựt. Ấy cũng vì bấy lâu chư-quí độc-giả hết lòng vì nghĩa, giúp cho Bổn-Báo thạnh hành, nên Bổn-Báo chẳng nệ gánh vất nặng-nề, bao của tiền công, rằng mở mang ra, đã gọi trước là đều ân trị-ngộ cho chư-tôn và làm cớ rằng cho xe sổ ; sau giúp ích cho nước, lợi cho dân, ngõ hầu cộng hưởng thái-bình, Văn-minh tấn bộ.

Bảo thêm số, từ nhiên, giá phải đổi cao ; Song Bổn-Báo, cũng vì ân người cũ, đã cho những người đã mua năm mua tháng rồi mà chưa mảng, đăng tiếp báo theo như mới mà khỏi phải trả thêm tiền chi cả. Trừ ra người mới khởi mua, hoặc người kế mảng kỳ với muốn mua lại nữa, thì phải trả theo giá mới định :

Một năm	12$00
Sáu tháng	6 50
Ba tháng	3 50

Còn người đã có mua đủ hai hiệu « Lục-Tỉnh-Tân-Văn » và « Nam-Trung », Bổn-Báo sẽ hườn tiền mua « Nam-Trung », hườn đủ mấy tháng còn dư lại.

Nhà báo chẳng đòi : cũng còn ở đường Catinat, số 153-155-157, tầng lầu thứ nhứt như thường.

Vậy xin, từ đây, chư qui độc-giả có gởi tiền mua báo, cứ đề ngay cho :

Ông NGUYỄN-VĂN-CỦA
Tổng-lý « Lục-Tỉnh Tân-Văn »
đường Catinat, 153-155-157.

Còn bài vở đăng báo, thì đề ngay cho : M. LÊ-HOÀNG-MƯU, Chủ-bút.

Lời dặn rõ rồi, xin chư-tôn ghi để.

Rồi đây, Bổn-báo còn mặt lợi trên trọng, kính xin độc-giả niệm tình !

Từ trước, Nam-kỳ tuy có đủ tám báo quốc-âm, song đều là tuần-báo, hoặc bán-nhựt báo thôi, chưa thấy có « Nhựt-Báo » xuất hiện.

Nay Bổn-báo mở từ « Lục-Tỉnh Tân-Văn » làm từ « Nhựt-báo », xin liệt-quí, vì lẽ chung, xét giúp sau cho Bổn-Báo vẻang bền, cho rỡ-ràng xứ sở.

LỤC-TỈNH-TÂN-VĂN.

HỘI-NGHỊ QUÂN-HẠT

KỲ NHÓM LỆ NĂM 1921

Bữa thứ tư, 12 Octobre, bốn giờ chiều, hội-nghị quân-hạt nhóm lệ ; ông Quesnel, quyền Thống-Đốc Nam-kỳ, tọa chủ.

Hiện diện :

Ông Foray với ông Casta-Lumio, nghị viên đắc cử ;

Ông Bergier với ông Gannay, phái viên Hội-nghị-tư ;

Ông Tréfand với ông Hérand, phái viên Thương-mãi Phòng ;

Ông Labaste, phái viên Canh-nông Phòng ;

Ông Ký-Hà-Cang, Trần-văn-Dương, Nguyễn-văn-Đồng, Trần-đình-Đắc, Trương-văn-Bền, nghị viên đắc cử.

Vắng mặt và xin kiếu :

Ông Guyonnet, Phái viên Canh-nông Phòng với ông Trần-trinh-Trạch, nghị viên đắc cử.

Khi ông Quesnel, quyền Thống-Đốc Nam-kỳ đi với ông Eutrope là quan Thượng-thơ vào phòng hội thì đang bốn gờ chiều. Có đủ mặt nghị-viên quân-hạt Hội-đồng chức tiếp.

Vào phòng hội, kí thượng tọa an rồi, quan Thống-Đốc liền truyền mở hội và đay Thượng-Tăng-thơ của hội-nghị quân-hạt đọc lời nghị định mới nhóm hội.

Đọc dứt, quan Thống-đốc đứng dậy đọc một bài diễn-thuyết ý nghĩa phải dịch trọn tác-bài diễn ấy ra đây cho độc-giả xem, nhưng bởi ngày giờ không rộng, Tân-diễn lại dài, lại thêm ý nguồn đăng báo cho kịp thời, cho khỏi nhọc lòng chư-tôn trông đợi, nên xin tóm giải các khoản đại khái và những lời cần yếu hơn hết thôi ; chư-tôn rộng lòng lỉ xá.

Trước hết quan Thống-đốc mở lời khiêm nhường nói về phần ngài quyền ấy chẳng xứng phận mà đem lời giải về việc nước việc dân theo ý riêng của ngài ; ngài chỉ vâng theo lời dạn bảo của quan Thống-đốc Le Gallen, khi đã tuyển hồi ở quốc và cũng vâng theo ý minh-chưởng của Tổng-thống *Maurice Long* là quan đại-thần, từ bấy mới đảo nhậm nơi Đông-Pháp nầy, đã có tuyên ngôn rằng ngài nói trí theo cách kh an nhân của người tiền-nhiệm là ông Albert Sarraut, bạn hữu của ngài.

Dân tâm

Đoạn ngài kể những sự thiệt hại về nông thương kỉ-nghệ vì cớn khởi lửa Âu-chiến, trót bốn năm dư không nước nào tránh khỏi, duy có nơi Đông-Pháp nầy tuy là một khoảnh cù-lao nhỏ nhất mà có phước hơn mọi nơi, đầu cho mưa cuồng gió dữ ở đâu bay tới đây rồi cũng yếu ; nên chi một mình cõi Đông-Pháp nầy khỏi bị thiệt hại về cuộc chiến tranh kịch-liệt đó thôi. Tính lại từ bấy năm nay, việc trị thôi. Tính lại từ bấy năm nay, việc trị chẳng có xao-xiếng đôi khi, song dân kẻ cho an như bàn thạch tài ; cho việc thanh, tuy cũng có khi mở khi đó khi lưu khi đây, song chẳng chi rằng kém sút. Thế nước mà dặng vậy là nhờ bởi cái thế lực của Pháp-quốc hiện trị, bảo an việc trong, phòng giữ việc ngoài cho ; còn như điều đáu phi nhiều, thì cũng nhờ sự mở mang khai phá mau mắng và nhờ sự khôn khéo ngay thẳng của Nhà-nước, nên dân kẻ hô mô đành lòng yên ổn lo lăng thành thiệc. Rồi đời đang chiến tranh, lúc mà thế binh của ta quy, kẻ thắng phụ chưn ất, dân Bổn-quốc cơn chẳng chút nghi tình rằng Công-lý với Nhân-quyền không thể thắng thay ; nên lúc đó đầu phải xân đầu bao nhiêu mà đặng mảng nguyện, chẳng không trông cho là nặng. Đến khi an giặc rồi, dân Bổn-quốc lại cón tận tâm giúp đỡ Mẫu-quốc hồ ít mấy chủ vì tích lại cho lành và gần là sự mở mang cõi Thuộc-địa xinh lịch nầy nữa.

HI VỌNG

Ngài tiếp rằng lúc dân Bổn-quốc cách xa Âu-chiến, song chẳng phải là chẳng có điều xác tâm, vì từ mấy năm nay, phần người, như sự học vấn rộng mở, lại bày đều bày chuyện muốn lập phần trị cho người Annam. Mà những bực trí thức cũ cũng rõ biết rằng cõi Đông-Pháp nầy chẳng hề khi nào đặng mở mang mà khỏi điều lâm lấp, nếu không có Pháp-quốc bảnh cang cho. Lại như — nói cũng mà nghe chớ chẳng bao giờ có đến đâu — chẳng may cuộc biến đổi nào lớn cho Đông-Pháp xa tay Pháp-quốc, thì sự nầy tránh sao cho khỏi tay nước khác chiếm đoạt, mà lại còn phải e nước khác không lòng khoan nhân đại đó như Pháp vậy. Bằng chẳng vậy nữa thì ai dậy cầm quyền chánh trị vẳng vàng ? Sự e quấn có tương hỗ vô đàn thành ra một nước lượn ly mà tang tành cơ nghiệp đi chớ.

Tới đây ngài nhắc lời của ông Albert Sarraut diễn-thuyết giữa lúc tiện hành Hội-nghị nói tới các bao Annam chưa qui phục chánh-trị ở đây, một cách thẳng thắn phải lẽ, xưng rằng chính là đều tốc hết đạt, với lòng rõ lẫm lắm. Sao cũng phải biết ngài, biết đứng, biết đi rồi mới biết chạy chớ. Mà bản dân Annam nào muốn vậy đâu, lẫm Annam muốn cho nhà nước giúp sức và mở mang cho đặng an cư lạc nghiệp và dạy học hành, dạy trị nước lân lân cho quen, rồi sau mở rộng chức quyền cho họ. Pháp-quốc chẳng hề quên một lời hứa. Pháp-quốc hứa sao làm y vậy, song lẫn lẫn, chớ chẳng phải làm trong một ngày mà đặng.

Mở rộng hội nghị và trường học

Bởi ở quan Tổng Thống Maurice Long mới có truyền cho các tỉ trả định những đều nên cải-lương, để cho dịp tới đâu làm đó. Trong các đều tham định cải-lương, có khoản cải-lương hội nghị quân hạt, thêm số nghị viên Annam cho nhiều vừa theo dân ý và mở rộng trường tuyển cử, song trong sự thêm ấy cũng còn giữ đồng vói số nghị viên Langsa. Cho đến bên tỉ học chánh cũng vậy, ngài cũng nói y quan tiên nhâm mà sắp đặt lại và mở rộng sự giáo dục, thế nào cho học trò trường Trung đẳng và trường Cao đẳng Hà-nội xuất thân, nên một hạng qui học đủ giúp trong nông thương kĩ nghệ và chánh trị. Lấy trường Y đó mà làm hằng cớ đủ chứng rằng sở nguyện của Chánh-Phủ có ngày thành.

Trộm cướp và sự đày lưu

Bây giờ ngài nói tới việc động tịnh trong xứ Giác dữ gây nên nhiều đều khốn đốn trong các nước. Vì sự nầy sự tuy chưa đến thế, song trộm cướp cũng lẫy lừng, làm cho dân lương thiện không thể an cư lạc nghiệp. Nhứt là từ lối cuối năm 1920 tới giờ. Bởi vậy từ ngày ngài lên cầm quyền tới giờ, ngài trù từ về mối hại đó lắm. Nghĩ thêm số thân cảnh trong các tỉnh thành như Saigon Cholon và trong các quận kơn. Ngài truyền việc thân phòng nghiêm nhặc và cho xuất công nhơn mua sắm ống thuốc đạn phát cho làng để giữ lấy an. Có kẻ cho là làm như vậy sợ có hại hoạn, mà từ khi phát súng cho các làng rồi thì đáo tác bớt lắm. Cũng theo phước hậm mà xét sự ích lợi, thì tháng Mai coi 28 đám ăn cướp, tháng Juin 44 đám ăn cướp, tháng Juillet 36 đám ăn cướp, tháng Août 23 đám ăn cướp, tháng Septembre 48 đám ăn cướp.

Coi có phải là càng ngày càng bớt chăng !

Còn một đều chưa sửa đặng là quan tòa đã thiếu ma vậy ai nhung lại thêm nhiều, nên xử đoán cũng khó. Tay vậy mà ngài đã nhơn định bắt tù-phạm làm công việc một cách nặng nề rực khổ ; còn những tội trọng, thì ngài xin đày qua xứ Guyanc hay là xứ Congo. Hiện bây giờ quan Tổng-Thống còn đương trù xét. Lâm như vậy mới có thể giữ an trong xứ cho.

Kinh-tế

Sang qua kinh-tế, ngài nói năm 1919, đáng kinh-tế Nam-kỳ thạnh mẫu không năm nào sánh kịp, vì năm ấy xứ nào bên cõi Viễn-Đông nầy cũng thất mùa, duy có Nam-kỳ trúng, mà lại gặp hồi lúa cao giá phát thường. Duy có năm năm sau năm ngoái với lúc đái năm nay đây, kinh-tế Nam-kỳ có hơi sa sút, mà rồi không mấy ngày, cũng thanh lại.

Năm nay gạo xuất cũng mạnh lắm. Nói ba tháng đầu, vào xuất hơn một triệu tấn, sanh lại hơn ba tháng đầu năm ngoái tới 300.000 tấn, tức là trói lên 40 phần trăm. Vậy thì số gạo xuất cũng năm nay, 1921, có chắc trường cho sẽ đặng cao lắm, cao hằng số xuất cũng năm 1918, một triệu bốn trăm ngàn tấn. Còn giá gạo tuy không thể bằng giá năm 1919, chớ cũng đám trường đặng giá hơn thường. Ngài nói rằng hoàn-cảnh mà đắc, duy có cho-sa, thật tội chẳng cái rằng không nhiều. Bên phần chánh-trị cũng tiến lên tùy thế lực mà cứu giúp, còn Chánh-Phủ cũng vậy, cũng lính giúp vốn cho thủ vườn.

Tạm lại về sự mở mang kinh-tế, thì chẳng thì có thể nói rằng kinh-tế Nam-kỳ khởi bị sa-sút như vận quốc ; lại như đem cái thế bây giờ mà so sánh, chẳng thêu so sánh với Âu-châu là phạng bị chiến tranh phá hoại, mà so sánh với các lân quốc bên phương Viễn-Đông nầy, thì mình cũng còn có phần hơn nhiều và mình lại làm kẻ chắc sự thạnh mậu tương lai kia nữa.

TÀI-CHÁNH

Về tài chánh, ngài nói, lấy chung mà luận thì chẳng chỉ rằng không thôn, cho hay sự tổn xuất cũng càng thêm nhiều mà phần thuế và huê lợi khác lại chẳng thêm. Vậy mà năm nào, cuối năm tính lại cũng còn dư nhờ những huê lợi ngoại lệ như là lấy tiền kho nầy kho kia bổ qua. Bồng nhiên, an giặc rồi, lượng bổng của hàng viên quan chức việc Tây Nam đều tăng, đặng cho đủ dùng theo thời giá mắt mũi. Muốn khỏi thiếu, Chánh-phủ phải xin hội-nghị quân-hạt đồng công cử cho tăng các sắc thuế cho đặng thâu thêm ba triệu đồng bạc. Tăng nói hai sắc thuế sanh-ý và thuế-thân dân Á-đông ngoại quốc trú ngụ, thì đã đặng phần nửa rồi. Sanh-ý thâu hơn năm 1920, tăng chục muôn (800000p.), tính ra như đặng 160 phần trăm ; còn thuế thân dân Á-Đông ngoại quốc, thì thâu hơn năm 1920, bấy chục muôn (700.000p. tính ra như tăng 35 phần trăm. Về thuế điền như sắp hàng lại, thâu trót hơn bốn mươi lăm muôn (450.000p.), tính ra như tăng 23 phần trăm. Chẳng những sắp hàng điền mà thôi, mà bàn Ủy-viên cũng có trả xét những điền trốn thuế từ mười năm nay. Xét ra đem vào bộ, thâu đặng mười hai muôn (120.000p) Trừ mười hai muôn nầy ra, thì sự tăng thuế điền thêm đặng có 330000p.00 thôi, nhưng cũng vừa với sức huê lợi bởi chỗ chắng chỉ rằng nặng. Lại mỗi khi có đơn kêu nài, thì Chánh-phủ chẳng hề bỏ qua ; mỗi mỗi đều xét kỹ. Về đất trồng tiêu các thứ, thì tăng đặng 33 phần trăm, thâu thêm đặng mười một muôn (110000p.) song bị mất thuế hơn đất trồng cao-su, vì đất bị phá đem sụt xuống hạng nhì. Còn đất gia cư trong các thành-phố như Saigon Cholon và lục-tỉnh, thì nhờ tăng thuế thâu thêm đặng hai mươi chín muôn (290000p.) tính ra như tăng 170 phần trăm. Thuế thân dân Tây vô đặng sáu muôn (60000p.) ; thuế xe hơi vô đặng sáu muôn tư (64000p.) và thuế điền lâm thêm đặng gần mười muôn (100000p.). Thêm bạc chục muôn (200000p.) bớt đi tiền điền bảo-kê gạo xuất cảng vì, mới là đã ba triệu đồng. Hỏi thêm cho sự gồm bao tôn xuất.

Tom lại về thuế thân, ai cũng tưởng thuế thân người Annam phải bị tăng, mà rốt lại người Annam khỏi, duy có Tây-nhân và Đông-nhân ngoại quốc bị gánh chịu nặng nề thôi. Còn thuế điền, thêm vậy có chi rằng nặng, nếu lấy sự mở mang, sự thạnh mẫu mà sánh, thì thấy rõ số đất thuộc năm nay hơn mười năm trước 31 phần trăm, còn số dân thì trói hơn 28 phần trăm.

Lấy công mà đòi của đặng bù đắp cho đủ lần xuất năm tới. Thâu xuất sang năm, tính chắc 12 triệu 721 ngàn 325 đồng, trói hơn số thâu xuất năm nay có một triệu đồng mà thôi.

Xuất trói đầy bởi sự tăng lương bổng mà ra, lại cũng bởi ba giá bạc. Nhà-nước binh sau quan, chẳng đặng tính làm quan như trước.

XÂNG đào kinh vét rạch

Tới đây ngài luận qua việc mướn Xăng đào kinh, vét rạch, làm đàng và cất lầu đài dinh dãy, công việc đã ngưng từ bốn năm nay. Ngài tính sang năm khỏi công làm lại giúp ích cho sự mở mang điền-địa. Ngài nói lúc mấy khó mà mướn hăng nào khác bên Pháp sang qua dậy làm, nên ngài tính làm giao kèo với hãng xăng trong xứ làm lối sang năm nầm hướn tác.

ĐĂNG xe lửa Saigon-Hanoi

Đăng xe lửa Saigon-Hanoi cũng nên làm một hước, nhằm chẳng cang hệ chi, vì việc xăng thì giúp mở mang điền địa, còn xe lửa thì giúp chỗ nhân-công vào khai phá.

ĐĂNG quan lộ trong lục-tỉnh

Hiển thời tỉnh nào cũng đã có đăng bộ thông tới Saigon, duy còn các mối đường phía nam và Tây-lắc như Châu-đốc Longxuyên Hà-tiên chưa rồi. Đăng quan hạt thứ nhứt số 16, năm tới khỏi Đông-Pháp chuẩn cho làm tử chân như Bạchiu Camau, cón đăng thứ hai về khe Nam-kỳ chuẩn xuất 200.000$ 00. Còn dư bao nhiêu để làm đăng Saigon Cao-miên.

XE Điện-khí

Ngài cho Hội-nghị hay sự tính sửa các sở xe lửa nhỏ làm xe điện-khí đã quyết định và sự nói đăng Lái-thiêu Thủdầumột cũng vậy, song khúc đăng nầy không làm xe điện.

Trận giặc nhơn quyền Đại-Pháp toàn thắng

Từ năm 1914, A-lo-mãn gây ra đám âu-chiến kịch liệt đến kết cuộc, Lang sa toàn thắng thì Annam ta bàn đầu chi về chữ đồng cứu mà lo buôn ; đến khi trọn thắng rồi thì chỉ vì cảm cộng lạc mà vui mừng, cho ít ai có biết đâu đuôi gốc ngọn bởi đâu mà sanh ra. Phần nhiều chỉ có biết bởi vụ nước Xet-bi giết ông hoàng nước Ô-trích (Autriche). Cho việc trước nữa thì không hiểu rõ, nay tôi xin lượt thuật sự tích trận giặc nhơn quyền nầy soạn cho chư tôn nhàn lãm.

Nếu Đại-pháp tuốc gươm ra là vì danh vọng của Đại-pháp, sanh mang của Đại-pháp mà lại cũng vì Tự-do, vì nhơn quyền và vì cuộc văn-minh tiến hóa. Phải chỉ A-lo-mãn mà thắng được Đại-pháp, thì lẽ chúng nó sẽ đam cái ách mà mảng cỏ hoàn-cầu, cái ách ấy dân xứ Alsace Lorraine đã biết từ năm 1871 ra thế nào rồi.

Nên Đại-pháp đã nguyện rằng hễ tuốc gươm ra rồi thì khi Công-lý và Nhơn-quyền thắng rồi cường quyền thì chừng ấy mới để gươm vào vỏ.

Lúc A-lo-mãn gây ra trường huyết chiến đó, vậy chư-tôn có biết chúng nó phái dụng bao nhiêu binh lực đặng ? Bên A-lo-mãn :

Nước A-lo-mãn	66.480.000 dân
Ô-trích-hông-ca-ri	49.437.000 »
Còn bên đồng minh thì là :	
Nước Rút-xi	171.060.000 dân
» Đại-Pháp	39.603.000 »
» Anglê	43.572.000 »
» Bên-gi	7.371.000 »
» Xet-bi	4.500.000 »
Mông-tê-nê-rô	816.000
Nhựt-bổn	45.000.000

Đó đây thì binh bên Đồng-minh đông dân số hơn hiết là bao nhiêu, thế có khác nào 39 triệu dân của Tiết-ky ở bên Âu-châu và A-châu A-lo-mãn đem đánh vài xuống hàng thằm vậy, có mong chi ngóc đầu nổi.

Ấy cũng bởi lòng tham của một người muốn thâu cả thiên hạ mà làm cho mấy mươi triệu sanh linh phải bỏ mạng nơi chốn sa trường, nghĩ đến càng thảm !

Bởi sao mà Hoàng-đế A-lo-mãn thừa địp nầy

Hoàng-đế *Guillaume II* chưa lúc nầy mà gây ra trận Âu-chiến : là lúc cuối tháng juillet 1914. Bởi sao vậy ? Hoàng-đế A-lo-mãn có thấy đều chi sanh biến tại nước Đại-pháp, nước Anglê, nước Rút-xi chăng !

Cũng bởi ngài thấy ở bên nước Đại-pháp lúc tuyển-cử thân-sĩ trong thân thăng mai, thì có nhiều vị đắc-cử lại phản đối rất kịch liệt với hoàn đình đi lính 3 năm ; lại Thượng nghị viện thì có chỉ hay nhiều chỗ khuyết điểm cùng bần hớ trong cuộc binh-giá ; còn người Paris thì bà tánh hay nhóm nhiều mà nghiu đồng tình ở giữ cuộc chái binh, nếu có chiến tranh thì thợ thầy sẽ ngưng công.

Bên nước Ang-lê, thì xứ Yết-lăng dấy loạn. Binh lính Yết-lăng (Irlande) lại cũ ngonh, quan vô có nhiều người lại kết phe với chúng nó.

Tại Rút-xi thì dân xứ Pô-lôn (Pologne) xin trả xe lửa cho chúng nó. Ở Sanh-bê-tet-bua saint Pétersbourg) thì dân thợ ngưng công làm ra đông cả xứ, cho đến đội lục xe đức giám quốc *Raymond Poincaré* đi qua Yết kiến hoàng-đế Rút-xi thì binh Cosaques phải đon đường dồn mấy bọn muốn làm náo động. Trong bọn ấy nhiều đứng nó cầm Sắc mà nó lại có quấn dầu một tấm cờ đỏ để lo ra.

Bởi thấy ba nước Đồng-minh trong cơn bối rối, nên như thể nên A-lo-mãn mới nghĩ rằng dịp nầy là dịp ngài ra tay thì ắt có thắng : cho đến đó nước Bu-gi (Belgique) lúc A-lo-mãn kéo binh qua, lại dám cẩn ngăn không cho được, (nước Bỉ-gi đã nước Rút-xi lại cho xứ Pô-lôn (Pologne) tách ra mà xưng đôi lập nước đề dân Yết-lăn (Irlande) lại đồng tâm hiệp lực cùng Ang-lê mà tranh chiến đến cùng ; nào đã nước Đại-pháp cũ thấy như tâm mà đồng thế sanh tử thế nào cũng thắng cho nên trận chiến tranh nầy.

(Sau sẽ tiếp theo)

Trần-văn-Chim

Vô-tuyến điện

Tin thành Paris ngày 8 và 9 Octobre 1921.

Ông Maybon được thưởng

Bắt bực Luân-lý khoa Hàn-lâm viện định phát cho ông Maybon chủ-bút cuốn « Nam-việt sử-ký » một phần thưởng.

Quan Thủ-tướng Briand viếng thành Saint-Nazaire

Quan Thủ-tướng Briand kiểm ngoại-vụ bộ thượng-thơ đi chuyến xe-lửa riêng mà sang thành Nazaire đự lễ. Có cả quan Hình-bộ thượng-thơ Bonnevey, quan Thủy-binh bộ thượng-thơ Guisthau, quan Lại-bộ thượng-thơ Marraud, quan Vệ-sanh bộ thượng-thơ Leredu, quan Lại-bộ phó thượng-thơ Maurice Colrat, quan Binh-tu bộ phó thượng thơ Paul Laffont và ông Dashu cùng đi. Các quan đự lễ coi điều các đạo thủy binh và chiến thuyền rồi dự yến. Lúc dự yến quan

LƯƠNG bổng sở tuần-cảnh

Sở tuần cảnh bộ và thầy bếy lấy về phần thành-phố Saigon và Chợlớn gánh chịu, bấy giờ bỗ qua khỏi Nam-kỳ chịu lấy, mỗi năm là 514.000 đồng. Sau rồi hai thành phố sẽ hườn lại đủ.

Ngài kể phần số chuẩn xuất của kho Đông-Pháp chung chịu và kể đủ hết các mốn tiền phụ cấp cho sở nầy số kia, tiền làm khe bọc mới, tiền mở rộng Institut Pasteur, mở rộng học-đường, mở rộng dưỡng-đường v.v.

Ngài biết rằng thế làm cho phụ thại, bởi bên thâu xuất cho cân, thì chẳng phải là dễ, song lấy sự thạnh mẫu bên đăng kinh-tế mà xét, thì có chỗ tưởng cho việc tương lai cũng chắc.

Thủ-tướng Briand có diễn-thuyết như vầy : « Pháp-quốc đã hao binh tốn tướng nhiều là có ý giành phần thử nhứt trong cuộc bảo binh. Nhưng mà Pháp cũng phải còn biểu đồng-tình với các nước đồng-minh mà buộc Đức tuân tử hòa-ước. Cho nên Pháp phải chiếm thành Dussendorf (của Đức) phải điện binh thuộc năm 1919 đáng ép cho Đức phải minh bại-binh mà lo giảm binh và bồi thường kỳ tiền. Pháp chẳng kể khó nhọc quên rằng lúc đại-chiến và con nguy chỉ có Pháp-quốc chống vững-đất thì chẳng bao giờ Pháp chịu giảm binh đâu. Pháp đã đáng tiền thì Pháp phải được vững-an. Pháp phải giữ mình là nước Tự-do và nước Công-lý.

Tàu đụng

Dụ tin ở thành Glasgow, xứ Ecosse, thuộc Anh-quốc chiếc tàu Buwan đụng tàu khác mà chìm. Không nói rằng xét được mấy người, chỉ bảo tin rằng 120 hiệt tàu đang.

Đức giám-quốc Hilserand ngự xem cuộc đua-xe xe nổi

Hôm thứ bảy rồi, Đức giám-quốc ngự đến xem cuộc đua-xe xe nổi. Ngài đạp chống dưới tàng trên mà xem. Ngài bảo mấy nhà thiết-kế phải giải nghĩa cho ngài nghe. Tại khu đua-xe của hãng Piat thì đã ý đem đồ đi đua-xe hiệu thắng mà chạy mừng. Đức giám-quốc có hỏi cùng mấy chân đua Y. Quan Bal-vai Marchel đang thay mặt cho đám ; nói rằng đua Y lấy làm may mắng mà được gặp đấy để lo lắng người Y hăng cam mến Pháp.

Cuộc Hội-nghị Hoa-thanh-đốn

Pháp chẳng có tuân riêng có 3 điều Nhựt phải đến thì đến làm an không cần. Pháp cũng biết Nhựt đến-sẽ cang ngày cang tăng sẽ phải cho dân sang xứ khác mà ở bớt. Vì Pháp chẳng muốn trận nhứt cái hoa tranh.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (scan từ microfilm của Đại Học Cornell)

HƠI NGƯỜI ANNAM Chớ nên lộn thuốc của Người quốc với thuốc Xứ Algérie là Thuộc-địa Langsa. Hễ biết lựa thuốc rồi và thuốc trái đất ở xứ Algérie mà hút, thì tức là dùng đồ thổ sản Algérie quả thiệt là đồ thổ sản Đại-pháp và chẳng có thứ thuốc nào ngon bằng. Hãy nên hút thuốc hiệu *Trái Đất*

thương về sau ở nơi Thái-bình dương lắm vì nay Pháp hãy còn một bên cạnh một cường-quốc để hai hành mà chưa khinh-phục. Vậy nên cái trách-nhậm của Pháp là giải-hòa làm sao cho Mỹ là nước liên-hữu với Pháp khỏi động binh vì nếu Mỹ phải chiến-tranh bên Á thì ắt không dự đến các việc bên Âu được.

Mỹ mới tử tế mời Chánh-phủ Bỉ-lợi dự cuộc Hội-nghị Hoa-thanh-đốn. Chưa biết Chánh-phủ đình phái ai đi và cũng chưa biết phái Bỉ-lợi làm gì cuộc Hội-nghị đó, chính-vực quyền-lợi của Bỉ, Ý các nước giáp ranh Thái-bình dương chăng.

Tòa Đại-hình

Xử vụ thuốc người (*Tiếp theo*)

Vụ tên Phạm-văn-Mai biệt danh là Mười, Huỳnh-văn-Hai và Phạm-văn-Lâu mưu toan trà độc được cho bà Đinh-thị-Đoàn uống đặng có đồ tôi cho chồn bà là Đoàn-thị-Lộc tòa làm án xử,

1° — Huỳnh-văn-Hai 5 năm tù và 1.000 đồng tiền bồi-thường sở tổn.

2° — Phạm-văn-Lâu 5 năm tù.

Còn Phạm-văn-Mai thì được tha bổng.

Xử vụ cố sát người.

Ngày 6 Decembre 1920, lối 11 giờ khuya, hai tên Trần-văn-Hương kêu là Cu và Trần-văn-Nam kêu là Ngôi vào nhà số 26 đường Ký-hòa, Cho-lớn tính mua vui mà bắc. Trong nhà hàng-nương thì còn có ả Thị-Gen mà thôi, mà khách thì đến tới hai người nên tú-bà là Thị-Tỷ sai mời Thị-Lang biện nhà số 8 qua giúp-việc.

Hương với Thị-Gen một phòng Nam với Thị-Lang một chiếu. Ả-tính đã hoà-nhân mỗi chỗ mỗi hàn-bạc trao cho mỗi cô 5 cắt. Hai cô bắt hành mới mỏ giọng no kin mà mảng rằng « Annam chớ » (không biết hát a hoa-nương nây nước gì). Hương với Nam biện mà không đối-đáp làm thinh đi sanh một nước. Chẳng để ả xuôi mà không xuôi, vì nữa đường gặp hai người lạ mặt cầm dao chém Hương ngã. Nam chạy thoát lật đật lại bót mà thưa. Chợ Hương và Nam vào nhà thương thì Hương đã tắt hơi.

Xét ra vụ này thì tên Sửu ra tên Lương đánh Hương và Nam. Thị-Lang khai rằng khi Hương và Nam đi rồi thì nghe la, chạy lại xem thì Lương cầm dao, Sửu lấy không đương đông sân bên đường Hương.

Tên Lương trốn mất không bắt được. Bắt được cũng một mình tên Sửu. Tra ra, Sửu khai rằng kẻ sắp Hương và Nam ở đường Ký-hòa thì Hương kêu gọi nó và Lương mỗi cách vô-lễ. Hai đang cầm-cự nhau thì Hương giả ba-ton muốn đánh Lương cho nên Lương đồng dao mà cự lại. Đến chừng Hương ngã xuống thì Lương sa nó hoàng-kinh chạy trốn.

Chồng là tên Cảng khai rằng Sửu là tay đông tiền rút chu cấu hai ả hoa-nương cho nên hai ả kia thấy khách cho ít tiền oán-hận mới kêu tình-nhân theo đánh. Thị-Lang và Thị-Gen chối ngay nói rằng giá đã định hà 0$50 thì Hương với Nam giữ theo là có lý gì mà ghét đâu.

Tru xét tòa Tòa tâm án Châu-văn-Sửu 7 năm rưỡi-cố.

Đông-Pháp Thời-sự

SAIGON

Chết ngột.

Khi chiều tàu Brisgravia ở Hai-phong lại tới Saigon thì người ta dỡ hàm thu ra đăng cái hàng, thấy một cái thây người đờn ông nằm dưới hàm mà chết. Người ấy là Đặng-văn-Cân, 33 tuổi, gốc người Bắc-kỳ. Xét ra thì khi tàu ở Haiphong chạy, người ấy lên chun dưới hầm mà đi lậu, nhằm chỗ chứ rượu, hay lưu ra phải ngột mà chết. — Chôn.

Trộm bớp phơi.

Tên Ng.-văn-T... 14 tuổi, đã bị giải Tòa cang vì tội trộm mất cái bớp phơi có 10 đồng bạc của chủ nó là thầy Huỳnh-văn-Tr... làm việc hãng Labbé, nhà ở đường hầm Amiral Dupré, số 6.

Xe đụng.

Chiều hôm 10 Octobre, lối 6 giờ, đường Catinat, xe hơi số C. 1049 của B... ở đường Charner, số 34, sốp-pho là Đặng-văn-Dinh, 25 tuổi, đụng nhằm xe kéo số 1801 xa phu là Ngô-ba-văn-Thiệt. Xe kéo bể nát, không từ còn bà I... ngồi trên xe xuống đất song may không bể chi cả.

Cửa không khóa.

Ng.-văn-D... 48 tuổi, nhà số 210 đường Garcerie, lối 55 canh rằng đêm 9 rạng mặt 10 Octobre, cửa nhà y không khóa, ăn trộm lẻn vào lấy 60 quần áng 10 p. 00, một cái bớp-phơi đựng 3 p. 00, giấy thuế thân và bốn cái giấy tốt.

CHỢLỚN

Hai vụ hay là sự giết ?

Chiều tối 10 Octobre, người ta gặp một người đờn bà chừng 20, 22 tuổi, nằm chết tại đường Stratégique. Trong mình có dấu tích nhiều mà không biết rõ việc chi hay là bị ai giết.

Thầy chỉ lại nhà xát cho mà khám rõ sự hay.

GIAĐỊNH

Sốp-pha.

Số tuần thành lâm giấy phạt tên Sốp-pho xe hơi số C. 1453 và chủ xe hơi ấy vì bữa 7 Octobre, ông sơn đầm P. đi tuần ấp-trong, làng Bình-hòa-xã, gặp xe hơi đó chở bộ hành đầy qua cho đến đủ không chỗ ngồi trong, hai người phải ngồi trên yên và hành trước, một người tài bản đạp phía sau.

Cũng một bữa ấy, lại chợ Thủ-đức, cũng làm giấy phạt chủ xe số C. 1727 là khách Lương Tài, ở Saigon, đường d'Adran số 100, cũng vì tội chở bộ hành đầy qua.

SADEC

Ngon ngọt.

Anh bảy S... có rằng đêm 6 rạng mặt 7 Octobre, quên từ nào không biết gởi cho số nhà ấy số nhà ấy đó đăng 180 p. 00, mà ảnh mắc ngũ quên sáng mới hay, phải chi hồi đó anh hay ảnh đành nó chết.

HUẾ

Con ý thế cha

Sau khi bãi học nhà trường bọn trẻ chừng 11, 12 tuổi, hơn vài mươi trẻ đi ngang qua một nơi trường kia thời kéo nhau vào chơi trường ấy chẳng phải là trường trẻ con học đâu, chính là một trường cô quan, lại có lính canh rất có thể thống, nào có phải là nơi chơi nghịch của các cậu học trò đâu. Thế mà bọn học trò ấy rủ nhau vào, lúc hãy gió sắc lớp day đã hài thầy trò đã giải tan cả. Duy còn mấy chú biếp canh đó thôi. Các cậu học trò khi rủ nhau vào trong rồi thời ba bố, cầu nhảy chơi ngã nhảy, cũng kia chơi ngã kia, nào lê, leo cây hái quả, nghịch phá đủ thứ; mấy chú lính thấy thế mới động của lắm, toan bắt lấy đem vào hầm quan, thời có cậu van lạy sợ hãi lắm, mà có cậu không sợ toan lại đánh đập mấy chú lính và tự xưng mình là con ông nọ ông kia; mấy chú lính thấy thế mới lại nhìn mặt rồi thả ra, không dám bắt nữa, khi ra khỏi cửa lại còn trở lại chửi mắng mấy chú lính một cách rất tàn tệ rồi mới chịu đi.

Hỏi ra mới biết là các cậu bé ấy có vô con quan, cho nên mới ỷ thế mà hách chăng như thế. Ôi xem đó thời đủ thấy ý thế là hãi lắm con nhỏ mới bấy nhiêu mà đã biết ỷ thế cha thì trong thành thời ý thế đến đâu nữa mới thôi. Thiết tưởng chẳng các quan có thể lực hơn nên để các thế lực ấy mà nhờ mà cậy, nhờ thế mà có cơm có áo đủ ấm no, có của có tiền mà ăn đi học khỏi phải thiếu thốn như những kẻ khác, vậy có thể là đủ mãn nguyện không phải đó ?.

Sự nầy nếu thấu đến tai các bậc quyền quí có con đi học, thời hãy dạy các bàng tử đệ cho có phép tắc kẻo mà nếu cũng cho các cậu phong tăng tuỳ làm những điều vô-phép như thế thời dễ xảy động cũng vì dạy mà nên có cây thời dạy mới leo cho, chẳng phải là trong thời buổi nầy sự ý thế mà bơm ai được.

Con trân nước.

Thường thấy đồng trân ở trên nui khô, mà thôi, ít ai trông thấy trân nước bao giờ. Nay ở xóm Bẻ-chuối (dưới chợ nui Hải-vân) lại mới giết được con trân nước.

Nguyên ở đó có cái hầm rất rộng có nhiều cọc, nhưng cả cái khôn, nhưng cái không được chỉ có đăng chặn được thôi mà thôi. Một hôm bọn chài lưới đến đánh cá gần đó, bọn trẻ con thấy có mấy chiếc thuyền thùng của bọn kẻ chài, bèn xuống lấy tên hai chiếc vào khe sỹ bơi chơi. Khi đang bơi nghe như có người nằm lấy thuyền mà kéo lui lui. Bọn trẻ con quay lại nhìn thời thấy một cái đầu con gì có sắc vện ngũ sắc như đầu rắn to bằng cái đầu gối người, đang quờ vào mang thuyền mà trì lại. Bọn trẻ con kinh ngạt thấy cả xuống nước mà chạy. Con vật ấy ngóc cổ lên cao và đuổi theo. May chỗ ấy đã gần bờ và can (nông) cho nên bọn trẻ con chạy thoát khỏi. Chiều hôm ấy lại có người đan bà xuống rửa cả dưới khe ấy lại thấy con vật ấy vào đuổi người cuớp cả mà ăn. Người đan bà sợ quá chạy lên gọi, chồng và hàn xóm xuống, mỗi người cầu chèn mà cái đục xuống chặn đâm được đem lên xem rất lạ: Giống như con rắn mà có hai cái mang không có vảy như chính mà mình lại có nhiều khoan khoan vàng khoan đen rất đẹp khoan trắng khoan đỏ, to bằng cổ chân dài gần ba thước tây, rất mạnh, bị đã nhiều vết thương rất nặng mà vẫn vẫy đứ đừng mãi mới chết.

Chẳng ai biết tên là con gì. Sau có người rành giỏi đi bắt rắn mới biết đó là con trân nước. Người ấy nói chẳng một ngon khe ấy mà lên trên xa nữa có một cặp thường-luồng rất to, thường khi trời đông lắm mới thường ra lê đầu lên đã để cho nước khe xối xuống đầu.

Thường-luồng hay là hồ-mang cũng một thứ nghĩa là đồng Chính trong rừng lâu năm lớn lắm có thể lên trên khô mà đi được xa lắm. Nhiều con lâu năm khôn lắm, đến cả các nơi làng xóm đông người đi bắt gà bắt chó heo mà ăn. Ngày xưa ở làng An-cư chúng có một con rắn lớn vô phá

Chương trình

Các cuộc-lễ sẽ bày ra nghinh tiếp quan đô thống *Joffre*

Vào quan đô thống *Joffre* tìm ngày 11 Novembre sẽ thăp tăng chiếc tàu *Porthos* mà sang qua Đông-Pháp, chừng 16 Décembre thương-tướng sẽ tới Saigon. Ngài đi có lịnh phu-nhơn *Joffre*, vì lính ái tùy tùng cũng là có mời vị phu quân nầy, một ông quan tư và một ông lương-y theo hầu.

Nên tại Saigon là đây. Chánh-phủ có cử một hội phải viên để lo sắp bày chương trình các cuộc lễ để nghinh tiếp ngài.

Hội phải viên ấy là :

Ông *Thalance* Inspecteur des Affaires politiques et administratives hội trưởng.

Ông *Hérault* đại biểu phòng thương mãi tại quản-hạt nghị viên hội viên.

Ông *Balloux* Thành phố nghị-viên.

Ông quan tư *Guillermeau* nghị-viên.

Ông quan ba ông *Mazemacher* nghị-viên.

Ông *Lương khắc Ninh* nghị-viên nghị hội viên.

Ông *Josse* Architecte nghị-viên.

Ông *Jade* làm từ hàng nghị-viên.

Khi nào chương trình các cuộc lễ ấy sắp đặt rồi, bản báo sẽ in bảng cho đọc giả biết bản tới bữa ấy đến tiếp nghinh quan đô-thống *Joffre* và dự các cuộc vui mừng.

Ngày 14 Octobre 1921

VỀ VIỆC TÀI CHÁNH

GIÁ BẠC

	Sớm mai	
Nhà nước	8 00	
Ngân hàng Đông pháp	8 00	
Ngân hàng Hồng-kông, Shanghai	8 00	
Ngân hàng Chartered	8.00	

GIÁ BẠC ARGENT FIN TẠI LONDRES

	Sớm mai	Trưa	Tr. mất
Tại Paris ngày 13 Octobre 1921			
Ngân hàng Đông-pháp	42 7/8	42 5/8	
Ngân hàng Hồng-kông Shanghai	42 7/8	42 5/8	
Ngân hàng Chartered	42 7/8	42 5/8	

GIÁ BẠC LIVRES STERLING

	Tr. mất
Tại Paris ngày 13 Octobre 1921	
Ngân hàng Đông-pháp	53.76
Ngân hàng Hồng-kông Shanghai	53 76
Ngân hàng Chartered	53 76

QUỐC TRÁI CỦA ĐẠI-PHÁP

Tại Paris ngày 13 Octobre 1921	
Vé lợi 3%	50 75
Vé lợi 5% 1916	81 45
Vé lợi 4% 1918	65 25
Vé lợi 2% 1920	95.25
Vé lợi 6% 1920	97 00

VỀ VIỆC KINH TẾ

Tại Havre ngày 13 Octobre 1921

Bông vải 1re qualité thường cuối giá	365f. 50	sacs
2e — nov	365	—
3e — déc.	364	—

Tại Havre ngày 13 Octobre 1921

Trà phe	tháng oct. giá	110f.50 50 kilos
id.	— nov. —	181f. 25 —
id.	— déc. —	141f. 75 —

Tại Paris ngày 13 Octobre 1921

Đường giá	14

Tại Havre ngày 8 Octobre 1921

Cao su giá	4.65 à 4.75	
Bông khô giá	160 à 170	100 kilos
Tơ-ve Saigon giá	140 à 142	50
Tơ-ve trắng Saigon giá	250 à 355	»
Tơ-ve Tonkin giá	22 à 270	»

Tại Marseille ngày 23 Sept. 1921

Dầu hông để vô gà	12.50
Dầu phòng lửa vô gà	447
Dầu phòng giá	320
Dầu dừa giá	305.310
Tiếp Đông-pháp giá	
Gạo giá bột	

MÈ CỐC

Giá lúa chở đến nhà máy Chợ-lớn bao trả lợi giá mỗi trăm kí lô.

Vĩnh long	4.90 tới 5.15
Gò-công	5.20 — 5.30
Bến-tre	5.10 — 5.25
Bạc-liêu	5.20 — 5.35
Nam-vang	4.15 — 4.50
Giá thường bực trung	4.95 — 5.10

Tàu đến Saigon

Chiếc COMMANDANT DORIE, chạy ở Pondichery sẽ đến Saigon lối 22 octobre 1921.

Chiếc ARMAND BAILLIE-Thương hiệu chạy qua Hongkong Haiphong, ngày 15 octobre, sẽ đến Saigon lối 28-29 octobre rồi qua Đà-nẵng chạy qua Pháp-quốc.

Tàu chạy đi

Chiếc HAIPHONG ngày 13 octobre, lối một giờ sẽ chạy ra Cho-lớn rồi chạy tuốt qua Singapore.

Tàu chạy Namvian

Chiếc tàu PHÁNGNÔI- ngày thứ tư chạy đi Namvian

Nông vụ

Từ ngày 15 đến 30 Septembre 1921.

Gocong. — Trong mấy tổng Hòa-lạc-hạ, Hòa-đông-trung, và Hòa-đông-thượng đeo mà lại rồi hết, còn trong mấy nơi ruộng thấp và gần cao lồng khác thì gần rồi.

Mà đeo rồi cây mạ cây mấy tươi-xanh lớn dài.

Mùa mưa có mới thành mùa lâm.

Tânan. — Đeo mà lúa muộn cũng gần rồi. Trong nơi tổng đồng rồi có mưa thường thường. Mạ cũng tốt tươi, nhà nông đều mong năm đặng trúng mùa.

Mytho. — Mưa có thường thường và lại mưa lớn, nên việc nhà nông như đó mà làm xang lắm. Mạ đeo rồi đều xanh um. Trong miệt kinh nầu, nước lớn nhưng không hại, mà đeo lại rồi.

Hatien. — Mưa khi không dứt ngan, nên các chủ ruộng cao lấy làm lo sợ, nhưng mà có một vài chỗ lúa sớm đã gặp, các nơi đều tốt.

Khi nào có việc chi hỉ nên muốn dai đăng quan-khách mà chưng đặng rượu Sâm-banh champi me hiệu Tisane Martuis de Bergey

Thử uống

Thì làm sao mà cho phi tình vui vẻ đặng

Rượu nầy có một nhãn hàng Genie trores trừ ma thôi.

Le Président du Comité Régional de Travinh.

Gia truyền tập

(Recettes utiles)

Mùi dỏ (*Nez rouge*)

Thường thấy cũng lắm người chẳng biết vì sao ; nói mặt thì đuy có cái mũi rất đỏ, như là mang thì chẳng nói thì, nhiều người không phải thế mà nói tự nhiên đỏ hoài.

Vậy nếu ai có như vậy, xin hãy rửa thứ thuốc nước nầy.

Bi-rate de saude 12 grs. Eau de Cologne 25 grs. Eau de roses distillée 150 grs ; ba thứ hòa chung lại, rửa cho hường cái mũi nhưng thì ắt hết

Muốn biết trứng gà còn tươi

(*Pour savoir les œufs frais*)

Tăng 120 grs muối (sel de cuisine) trong một litre nước, rồi thả trứng gà vô. Nếu trứng gà mới mới trong 3 ngày thì nổi lờ đờ ; còn đã cũ rồi thì nổi trên mặt nước.

Muốn hết đổ mồ hôi tay

(*Contre la sueur des mains*)

Chưng ấy cũng lắm người có. Annim mình gọi là tê-thấp. Vậy nên dùng thứ thuốc sau đây, 15 grs. de borax, 15 grs d'acide salicylique, 5 grs. l'acide borique, 60 grs. de glycérine, 60 grs. alcool dilué.

Mấy thứ ấy hiệp chung lại, mỗi khi dùng thì chưng một muỗng café, vọt hai lần tay mình, dùng cho thường thì phải hết.

Muốn trong sân không mọc cỏ

(*Pour empêcher l'herbe de pousser dans les cours*)

Nấu sôi 100 litres nước với 10 kilogrs vôi sống (chaux vive) và 1 kilogrs sinh tăng ra bột (soufre en poudre) xong rồi để yên cho nó lóng trong, thêm vô cũng một trăm litres nước nữa, rồi tưới nó nhà mà mình muốn trừ cỏ mọc.

Dầu đánh bóng đồ gỗ

(*Huile à polir les meubles*)

Thứ nầy dùng đánh bóng đồ đạc trong nhà như là bàn, ghế, tủ v... v... cũng tốt lắm, 2 muốn dầu *Olive* (1 muốn giảm thứ lí chua) một chui (vinaigre faible) 3 muốn essence de térébenthine trôn cho đều hãng một cây cọ cứng (pinceau dur) rồi chải vô các mặt ấy và phải lấy giẻ khô mà chùi lại cho thiệt sạch, mới thấy bóng sáng.

NGUYỄN-VĂN-SỬU.
Mocay.

Việt-Nam Kí-niệm đài

LÁC-QUYÊN

PHÚ-LỘC

Lê v Khanh	1 00	Lam Chịu	0 50
Khu Hao	1 00	Trần Ân	0 50
Ng. ngọc Liêu	2 00	Phạm v Huong	0 50
Trần Phọt	1 00	Ph. v Lượm	0 50
Mạch Minh	1 00	Ng. v Thanh	0 50
Tu khoanh	1 00	Ng. văn Rất	0 50
Tăng v. Nghĩa	2 00	Ly Huot	0 50
Tăng v. Tám	1 00	Son Quan	0 50
Trương Dương	1 00	Huỳnh v Kha	0 50
Sen Im	1 00	Huỳnh v. Bien	0 50
Lưu ngọc Ho	0 50	Ng. v Tức	0 50
Phạm văn Tài	1 00	Ng. v. Tăng	0 50
Ng. văn Chung	0 00	Đoàn v Tanh	0 50
Lam Phu	0 00	Tran van Ton	0 50
Trương v Cương	0 50	Total	252 00

RÉCAPITULATION :

Total du 1er Carnet	52 00
Total du 2e Carnet	108 00
Total du 3e Carnet	92 00
Total général	252 00

Le Président du Comité Régional
Phú-Lộc.

TÍNH TRÀ VINH

Ng. v. Ngoạt	1 00	Hồ thị Kim	3 00
Ng. v. Gọ	1 00	Huỳnh Hưng	1 00
Dương v. Tân	1 00	Ng. v. Hơi	1 00
Trang Kiệt	1 00	Ng. văn Tri	1 00
Ng. v. Nhung	1 00	Lý v. Chương	1 00
Ng v. Xuyên	1 00	Ph. văn Hoa	1 00
Ng v. Đinh	1 00	Ng. v. Tài	1 00
Dương v. Kền	1 00	Ng. thị Tánh	1 00
Ch. v. Lương	1 00		
Trần v. Xuyên	1 00	Canton Bình Trị Hòa	
Ph. khắc Ân	1 00		
Võ v. Sến	1 00	Ng. đức Tế	5 00
Ng v. Tiếu	1 00	Trần v. Sư	1 00
Ng v. Bông	1 00	Ng. v. Hanh	1 00
Lê phú Giáo	1 00	Trần v. Chi	1 00
Ng. v. Thom	1 00	Hồng v. Đo	1 00
Ng. v. Tựu	1 00	Ma Sonh	1 50
Võ v. Trà	1 00	Trần Chương	1 00
Võ v. Lâu	1 00	Phạm thị Thanh	1 00
Ph. v. Nhường	1 00	Liêu Xương	1 00
Cao v. Thi	1 00	An Phan	1 00
Pd. đắc Hiếu	1 00	Trần Hồn	1 00
Lâm tấn Thi	1 00	Dương v. Thiệt	1 00
Tr. v. Gon	1 00	Ng v. Lộc	1 00
Đỗ v. Tỷ	1 00	Huỳnh v. Thiết	1 00
Tr. v. Hoi	1 00	Lương v. Qui	1 00
Trần v. La	1 00	Ng. v. Đuân	1 00
Đoàn v. Gao	1 00	Lê anh Trung	1 00
Lê v. Gió	1 00	Dương v. Khuê	1 00
Cao v. Quít	1 00	Ng. v. Dưỡng	1 00
Dương phú Qui	1 00	Ng v. Đôi	1 50
Tr v. Thanh	1 00	Trần thị Hồng	1 50
Ngô hòa Diệp	1 00	Trần v. Thừa	1 10

Le Président du Comité Régional de Travinh.

Đặt tiệc, tùy lòng khách

CÓ PHÒNG QUÁ RỘNG TRÊN LẦU

NẤU ĂN THỢ LANGSA

Mỗi phòng có sẵn, quạt điện trên trần

SAIGON - PALACE - HOTEL

NHÀ HÀNG ÂN-NGÃI, *Avenue de Chartres et Caravelle*

PHÒNG TẮM, PHÒNG ĐẮM, CHỖ XỨC SỐ, ĐIỆU LÀ TÍNH ANH SẠCH SẺ

Mỗi đêm đều có hát bóng cho khách ngồi uống rượu xem chơi.

Chư vị đến xem tuồng thì chắc sẽ vui lòng.

Ban đêm giờ nào cũng được, chẳng nhọn sẵn lòng tiếp rước.

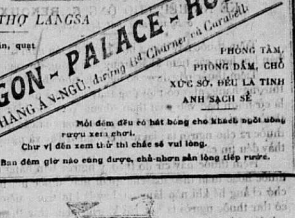

BICYCLETTES **ALCYON**

LA 1re MARQUE DE FRANCE

GAGNANTE DES "TOURS DE FRANCE" "BORDEAUX-PARIS" "PARIS-TOURS"

AGENT POUR L'INDO-CHINE

L. CAFFORT

32.34.36, Rue Catinat

Những vị nào ở Lục-tỉnh làm ăn buôn bán chắc chân, từ tế, muốn trữ mà bán sỉ, hãy là bán lẻ xe máy hiệu ALCYON và HERCULE thì hãng cũng bằng lòng ưng cho.

Trường Võ-văn

(*Cantho*)

Trường Võ-văn xưa nay dạy thi bằng cấp sơ học mà thôi (Certificat d'études primaires locales). — Nay tôi lập thêm lớp dạy đủ năm chót đi thi Bằng cấp tốt nghiệp (*Diplôme de fin d'études local ou Brevet élémentaire*).

Octobre 1921 — khởi lập lớp sơ (Ire année)

Aout 1922 — lập thêm lớp nhì (2e —)

Aout 1923 — lập thêm lớp nhứt (3e —)

Vậy nên ngày 17 Octobre 1921

Khai trường dạy (*lớp ba 1re année*) có thầy tôi tài văn chương và bút vật thiết giỏi dạy.

Tiền học định như vầy :

Externe, mỗi tháng	10 p.
1/2 pensionnaire	14 p.
Interne	18 p.

Số học trò đinh chừng 30 trò trở lại mà thôi.

Cantho, le 5 Octobre 1921.

Vo-van-Thom

HÃNG **Etablissements Industriels** DE SAIGON

Ở đường Mac-Mahon, môn bài 75 và 77

Mỗi được bên Huế-Kỳ gởi lại một kiểu xe hơi mới, tối tân, chở được 15 người bộ hành.

Giá rẻ lắm.

Rẫy đến mà coi.

Lúc chiều chư quí vị muốn hãi sẽ chụ xin viết thư cho hôn hãng môn hài 22 và 27 đường Mac-Mahon, gần đường xe lửa.

Các thứ tiền bối của hãng **Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles** thứ nào cũng tốt. Thứ dầu hỏi Con-Ân (**Le Petrole Poisson**) của hãng nầy, cũng là dầu có tiếng trong toàn-cầu. Giá đã rẻ mà phẩm thì hơn.

Liệt vị hãy đăng thử mà coi thì chắc sẽ vừa ý.

IMPRIMERIE DE L'UNION

NGUYỄN-VĂN-CỦA

157, Rue Catinat, 157, — SAIGON

Bản đủ các thứ giấy, viết mực, bao thư, ngòi viết, thước gạch, viết chì đen, đỏ, xanh, keo, bình mực, giá viết, dao cạo chữ, keo, gomme, chuồng kèn hỏi, có in các thứ sách, thơ, tuồng, truyện bằng chữ langsa, quốc ngữ và chữ Tàu. Bổn Lục-châu chư Quân tử muốn in sổ bộ, các lời rao báo, các thứ danh thiếp thơ, truyện, thiệp tang, thiệp đem cưới vân, vân, chúng tôi tân lòng hoan nghinh và cảm tạ.

Có in danh thiếp có bông hoa nhiều màu sắc xinh đẹp. (Cartes des visite à fleurs).

Có bản đủ thứ tráng hoa (Couronnes mortuaires), bằng sanh và bằng chrom.

Các viên quan khi được thưởng mấy đay (Medailles) thì xin đến tại *Imprimerie de l'Union* hay là viết thư mà mua đủ thứ mấy đay Croix de la Légion d'honneur. — Palmes académiques. — Merite agricole. — Ordre Royal du Lam bodge. — Ordre Impe. lai du Dragon d'Annam. Palmes du Nun Sa-phon. — Medailles de Sisowath 1re Cambodge.

REFINED PETROLEUM

極清光 亞細亞公司 火水牌 魚 FISH GRAND

ASIATIC PETROLEUM COMPANY LIMITED

Trong Lục-Châu các tiệm tạp giữ cho hãng Cie Franco-Asiatique des Pétroles *đều có bán thứ dầu hỏi nầy*

DẦU GẦN CÓT, BẠI NHƯỢC TÂM HAO, GẦY MÒN

HƯ HUYẾT

THÌ DÙNG LẤY THUỐC HUYẾT

DESCHIENS.

Là một thứ thuốc bổ huyết thượng hạng, các danh-y đều công nhận.

Bổ hơn thứ thuốc có chất sắt. Nhựa dùng trong các Dưỡng-đường thành Paris.

Hãng chánh DESCHIENS, 9 đường Boudry Paris và các nhà thuốc.

PHAI HÚT THUỐC IMPÉRIALES

A. COURTINAT & Cie — SAIGON —

PHARMACIE PRINCIPALE
CỦA ÔNG
L. SOLIRÈNE
nhứt hạng bào-chế-sư
KẺ NGHIỆP CHÔN ÔNG **G. RENOUX**
ở ngang nhà hát tây, Saigon

Tiệm thuốc nầy đứng bực nhứt đã lâu năm rồi và buôn bán lớn hơn các tiệm khác trong cõi Đông-dương.

Tiệm thuốc nầy được có tiệng là nhờ chuyên bán thuốc thượng hạng, nhờ có một ông thầy bào-chế nhứt hạng, vẫn là cử-nhơn bác vật xuất thân, đứng xem sóc việc bào-chế thuốc một cách kỹ lưỡng, trừng theo toa của các quan thầy thuốc ra cho người ta, lại nhờ có người Tây và người Nam thầy đều tin cậy.

Tiệm thuốc nầy cứ do theo ý người bạn hàng mà bán thuốc hoặc tuân theo toa của quan thầy thuốc mà bào-chế, chớ chẳng hề khi nào lâm sai, hay là lúc trong tiệm không có thứ thuốc người ta hỏi rồi khứng đem thứ thuốc khác mà đổi thế vào.

Tiệm thuốc chánh của ông L. SOLIRÈNE khuyên những bạn hàng :

Nên dùng thuốc của ông L. SOLIRÈNE là một người chủ tiệm rất ngay thẳng, chiếu hiểu đải sĩ ;

Vì thuốc tinh tăn, mỗi lần thuốc bên tây gởi qua đều có thí nghiệm cho rõ tốt xấu, thiệt giả ;

Vì có bạn hàng đông đảo, nên bán mau hết, không có thuốc cũ ;

Vì có quan thầy bào-chế nhứt hạng, xem xét kỹ lưỡng cách bào-chế thuốc cho y theo toa của quan thầy.

"HERCULE"
LA BICYCLETTE FRANÇAISE
LA PLUS RÉPUTÉE POUR
SON FINI ET SA QUALITÉ
AGENT GÉNÉRAL POUR L'INDO-CHINE
—ÉTABLISSEMENTS—
L. CAFFORT
32, 34, 36, RUE CATINAT
SAIGON

Những vị nào ở Lục-tỉnh làm ăn buôn bán chắc chắn, từ tế, muốn trữ mà bán sỉ, hay bán lẻ xe máy hiệu **ALCYON** *và* **HERCULE** *thì hãng cũng bằng lòng ưng cho.*

Hãy uống thử thứ rượu
AMER HONORÉ
Là một thứ giải khát ngon
thượng hạng
Của một hãng **Denis frères**
có trữ mà thôi.

Tôi chỉ dùng có một thứ giấy NIL mà thôi, giấy nầy là thứ giấy văn thuốc điếu.
Tôi nhớt cha một mình hãng **Denis Frères** đại lý khắp cõi Đông-dương.

SOCIÉTÉ INDOCHINOISE DE TRANSPORTS

Tại sao mà xe hiệu FORD *thiên hạ dùng nhiều hơn hết ?*
Tại nó rẻ hơn
Nó ít tốn hơn và
Gọn gàn nữa

Hơn 400 cái xe FORD chạy trong Đông-Pháp rồi

Giá xe 5 chỗ ngồi..... 2.300$
Giá xe Camion 1 tấn..... 2.200

NÊN ĐẾN MÀ COI BỞI CHẠY THỬ TẠI **Société Indochinoise de Transports**
4 rue Filippini SAIGON
Có bán Caosu MICHELIN Đại biểu

Vụ ông Cò Duval
TRA XÉT

Ai nỡ lòng nào

Trong số hôm qua tôi có thuật việc người con gái bị giết, bỏ nằm gần đường lối Ô-ma, khi xe lửa Saïgon Cholon chạy đến, tên chà xét giấy ngờ thấy nên súp lê ngừng xe lại dàm xuống coi. Thấy quả là một cái thây của một người con gái bị người tỉ giết, trên trán có vẫy máu, xem dáng ấy thì độ chắc rằng người con gái nầy bị giết dâu hôi 12 giờ khuya, nên khi xe-lửa đến Chợlớn thì tên chà xét giấy cho ép bắt hay. Liền đó ông cò *Duval* thân hành ra tra xét, vụ ấy như vầy :

Khi ông cò đến tận nơi, ngài thấy thây một người con gái nằm trên đất đen, muốn rõ người ấy bị dâm giết gì mà chết hay là sao; thì ngài bảo chở đến nhà mổ-xẻ đặng quan thầy khám nghiệm.

Hỏi ra thì người con gái ấy là Nghĩ-thị-Nhang. Quan thầy khám nghiệm thấy ngoài trừ một mũi dao đâm lại cổ, lại còn một mũi dao đâm khác nữa ở dưới vú bên tay trái, mũi ấy đâm phăng vào trái tiêm nên mới chết.

Đang lúc sở tuần thành tra xét tại lối 12 giờ khuya một tên bạnhữu của đứa sát nhơn độc thủ ấy đến đầu cho rằng tên bạn nó là *Nguyễn-văn-Giê*, cựu linh thợ đi Tây về, hiện giờ chuyên nghề kéo xe kéo giết thị Nhang đó.

Bắt tên *Nguyễn-văn-Ghê* đến thì nó chịu rằng là tình nhân của thị *Nhang*, còn việc giết thị *Nhang* thì nó không rõ, tuy vậy mà nó làm một việc nầy làm cho ai nấy đều sanh nghi : là khi dẫn nó đến nhà mổ-xẻ, cho nó nhình cái thây, thì lúc nó vừa thấy, thì vụt sụt lui lại, đoạn ông cò hỏi nó nhiều câu lắt-léo lắm, nhưng mà nó cứ khai rằng oan nó mà.

Hỏi đó ông cò bèn dòi chủ nhà thị *Nhang* là tên *Giàu* mà hỏi, thì tên *Giàu* khai: vẫn tôi có muốn cần dùng một người vú nuôi đặng nuôi con tôi, thì lúc đầy có một người anh em tiến dẫn thị *Nhang* cho tôi. Tôi khi nạp dụng thị *Nhang* thì tôi hỏi vậy nó có chồng con chi chăng, thì nó nói nó có chồng nhưng đã thôi rồi, nên nay nó muốn tách thân ra một mình mà làm nuôi miệng.

Từ ngày đầu tháng thị *Nhang* vô ở với tôi cho đến mười tây, tôi thấy nó giỏi giắn, thì tôi có lòng ngợi khen, đến bữa ấy, lối sáu giờ chiều, tôi thấy có một người kêu thị *Nhang* ra nói chuyện, thì tôi hỏi tên ấy là ai, tên ấy nói rằng mình là tình-nhân của thị *Nhang* nên muốn đến thăm và muốn xin phép tôi mà cho thị *Nhang* đi với người ấy dặng chuộc giùm đôi bông tai thế cho người nào đó. Chừng tôi mới cho phép đi, thì hai đăng đi được một lát rồi trở về, tôi thấy, mới hỏi vậy mà kiếm được người thế đồ đó chăng, thì tên *Nguyễn-văn-Ghê* nói rằng kiếm chẳng đặng vì mắc bữa nay hụ ngày chợ cuộc lễ khách-trú nên không có ý nhụ. Nói rồi đó, tên *Ghê* ở lại nhà tôi cho đến tám giờ tối, rồi lại xin phép cho thị *Nhang* đi nữa. Lần nầy tôi không cho mà nói rằng nếu nữa đêm thằng nhỏ nó dậy khóc đói sữa rồi lấy ai mà đỗ nó. Tên *Ghê* lại xin ở lại đó mà nghỉ, tôi cho. Đến chừng khuya thằng con tôi thức dậy khóc, tôi thấy vậy ngỡ là thị Nhang ngủ mê nên lật đật ngồi dậy lại kêu, thì không thấy thị Nhang mà cũng không thấy tên Ghê, nên theo ý tôi cũng nghi cho tên Ghê giết tên Nhang nhưng không rõ bởi duyên cớ nào.

Chắc là hậu hồn nên mới thù oán mà giết vậy cho gì.

MICH.

Trần-minh-Tịnh
Commerçant à Vinhlong

Tiệm nầy thay một cho tiệmthuốc *Pharmacie de traite franco-annamite* **của ông André Lê-văn Minh, bán đủ các thứ thuốc Tây.**

Bán hàng dễ, tợ, lựa, giầy, guốc, nón Backỷ thiệt tốt hơn hết, savons Dyfoam nhuộm đủ các thứ màu, xe máy hiệu *Lowet* **hãng Thuận Hoà hiệu Hercule, đồ phụ tùng vỏ ruột xe máy đủ các hiệu, sách vở, mực viết, cho học trò dùng, thơ, tuồng, truyện quốc ngữ, giá bán rẻ hơn các nơi, cũ xin qui vị thạnh tình huệ cố**

Sông lâu nhờ rượu
(Longévité grâce à une liqueur)

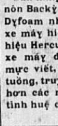

Hiếm bậy giờ lắm nước. Hoà-kỳ có một vị điền chủ đã ngoài 95 mà hồi còn sức lực mạnh mẽ như người ở tuổi, đi đương khỏi hẳn, ăn mỗi bữa cơm, cả ngày ở người trại người đồng coi tôi từ làm công chuyên.

Ngày nọ có một người đi thăm ông, bèn thế cho hết lẽ đến ông coi điền hỏi bằng cách nào cứ sức lực không phai kém vậy? Ông gật đầu hai rằng: Có chi lạ đó mà hỏi cả đời tôi trước khi ăn cơm hay uống một ly nhỏ rượu Quinia (ainsi nommé) là một thứ rượu trường sanh bất tử.

Người khách nghe nói cũng có lòng một việc trường thọ như ông, liền về nhà sai trẻ đi mua cho đặng thứ rượu Quinia (ainsi nommé) đó đang mình hiu. Thiên hạ nghe nói cũng có đặng thanh sanh, cũng bèn rủ nhau đi mua rượu ấy đem về mà uống để tránh năm.

Có bán trong các tiệm hàng xén *(epiceries)*

Pommade Cadum
Thuốc dán Cadum

Trị những mụt nhọ nhỏ ngoài da

Đang mà xức thì mụt phải khô mà co lớp, da liền lại lại như xưa. Muốn lên hết, da các chỗng ngoài da thì xài nó có lớp, nó cũng dứt sự ngứa tức thì, làm ra vậy ái, và hết nóng nảy. Thuốc dán Cadum thần hiệu nhứt trị về những bịnh ngoài da như bịnh E zéma, boutons dartres, gale, peau écailleuse, éruptions, furoncles, ulcères, écorchures hémorroïdes, urticaire, croutes, teigne, coupures plaies brûlures, piqures, d'I sec es.

Tiệm thuốc nào cũng có bán.

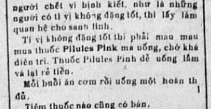

Pilules Pink
(Bổ hoàn linh đơn)

Trong các tiệm thuốc có bán, có trữ tại tiệm thuốc của ông de MARI et LAURENT Pharmacie Normale, de Saigon.

TÌ VI CÓ BINH

Trong con trẻ, nóng nực, nếu tì vị có bịnh thì lấy làm hiểm nghèo cho mình lắm phải dự bị cho nghiêm nhặt vì trong con nóng nực tì vị loài độc là vì có nhiều cớ.

Một là nó hay làm cho vết thực mau ế, hai là tại mình hay đùng nước đá mà uống rượu làm cho tì vị ra yếu ớt, ba là vì mình hay ưa ăn đồ sống sít chua chát.

Mỗi năm trong mùa nắng bạng có nhiều người chết vì bịnh kiết, như là những người có tì vị khô-ráng đồng tốt, thì lấy làm quan hệ cho sanh bịnh.

Tì vị không đồng tốt thì phải mau mau mua thuốc Pilules Pink mà uống, chớ khá điển trì. Thuốc Pilules Pinh để uống lắm và lại rẻ tiền.

Mỗi buổi ăn cơm rồi uống một hoàn thì đủ.

Tiệm thuốc nào cũng có bán.

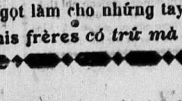

Cáo thị

Hội Vinhlong Thương nghệ công-ty, kinh cho đồng bang hay rằng, chiếc tàu « Phán-Nuôi » của hội đưa bộ hành và chở hàng hóa, từ Saigon đi Nam-vian và ghé Mytho, Vinhlong, Sadec, Đốc-sét, Cái-tàu-thượng, Cao-lãnh, Chợ-thủ, Hồngngự, Tân-châu, Vinh-xương, Vinh-lợi, và Banam.

Tàu rộng và lớn chứa ra hàm ba hạng. Xin đồng bang chiếu cố động giúp nhau cho nên việc.

Tại Saigon đi mỗi ngày thứ tư tám giờ tối.

Tại Nam vian đi mỗi ngày chúa nhựt bảy giờ sớm mai.

HOA CHƠN DUNG
Đã khéo lại rẻ hơn các nơi

Bán ảnh.....	(1.0m 50×0m 60)			
	(2.0m 52	0m.75		
Nguyên bình ...	(3.0m.70	1m.00)		
	(4.(1 m.00	1m.40		
	1e 2e	3e	4e	
Velours à sauce .	8	15,	23	et 35$
Aquarelle ou pastel	20,	35	50	100
Peinture à l'huile.	40,	65	85	120$

Hình hoa không giống không ăn tiền. Thơ, hình, mandat xin để người cho M. *Nguyễn-an Thân*. ex-professeur de dessin à Phú-xuân Nhà bè (Giadinh) Cochinchine.

Dầu hôi hiệu cái Mão

Dầu hôi hiệu **Cái Mão** (**Le Pétrole Couronne**) cũng đầu của hãng **Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles.** Dầu nầy thắp đượm lắm. Hễ dùng dầu hôi thì chẳng nên quên hiệu **Cái Mão**. Phải tìm cho đặng hiệu **Cái Mão** mà mua, thì mới đặng dầu thiệt tốt.

CROWN OIL
LANGKAT

Trong Lục-Châu các tiệm thay mặt cho hãng
Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles
đều có bán thứ dầu hôi nầy

Trong Lục-Tỉnh anh em muốn hỏi thăm dầu nhị, xin viết thơ cho hãng **Cie Franco-Asiatique des Pétroles** ở Saigon đường d'Adran, số 4. Chủ hãng sẽ hồi ám lập tức.

ĐÈN LÒA *đốt có mãn sống, hiệu* BEST và WIZARD.
Ít tốn dầu.
Không hành ao,
Sáng trắng ngọn.
Không hay nghẹt,
Dễ đốt.
RẺ.
Nội Nam kỳ có một mình tiệm
TRẦN-QUANG NGHIỆM
84 đường Espagne Saigon
Có trữ hai hiệu đó mà bán.

Trần-văn-Trí
76 rue d'Alsace-Lorraine 76. Tiệm cầm đồ SAIGON.

Bán sỉ và bán lẻ đồ phụ tùng xe máy và xe kéo. Bán xe máy và xe kéo. Có đóng sẵn xe kéo cho mướn công là xe nhà.

Người chủ tiệm nầy đã có lâm lâu trong hãng người Langsa mới lập tiệm cho mướn đồng xe khéo chắc chắn và kỹ lưỡng lắm mà lại bán giá rẻ hơn mấy hãng khác.

Lời rao
Cho mấy chủ xe kéo cho mướn.

Nên đăng thẻ Cao su pneus C.G.M cho xe mình (enveloppes) hạng nhứt, mỗi cái 12$50.
Ruột (chambres à air) 5$00
Bán tại Hãng dầu *Cam ai*, ở đường Dousaumont Saigon.

Hồ-văn ấn-quán
IMPRIMERIE HỒ-VĂN
(Lithographie et Librairie)
SADEC VILLE

In bố cố, công-bằi, thủ thiếp, vẽ hình, in hình mới lắc là mỏn gì cũng in đặng.

Có bán đủ đồ Văn-phòng và đủ đồ cho học sanh dùng có sổ sách và thơ tuồng truyện, có bán các thứ nhựt trình quốc-ngữ Saigon.

Có làm con dấu đồng và mấu tròn (Caoutchouc). Công chuyên làm rất kỹ và mau — Giá bằng Saigon.

Xin đăng bao chiếu cố.

Nay kính.
HỒ-VĂN-LANG : Directeur.

Thiệt khéo hạng nhứt
TIỆM-HOA-CHƠN-DUNG
NGUYỄN-ĐỨC-NHUẬN
53 28 Boulevard Paul-Bert-Saigon.

Thợ vẽ tiệm nầy đã có bằng cấp tốt nghiệp nơi trường xảo-nghệ, và được 8 cái bằng cấp đấu xảo Hànội. Hình vẽ thiệt tình xảo và đã trăm năm không phai.

Chư qui vị muốn vẽ xin viết thơ hỏi, tiệm nầy sẽ gởi cho một tờ cáo bạch có biện rõ thước tất giá cả và cắt nghĩa phân minh.

Hãng Thuận-Hòa
Mặt bài số 107 đường Catinat, Saigon.
Ông Ch. NGUYỄN-PHÚ-KHAI *làm Administrateur-Délégué*

Hãng nầy buôn bán đồ nhập cảng và xuất cảng vốn **1.000.000 quan.**
Mua trả bạc hay là bằng giấy Quốc-trái cũng đặng.
RƯỢU SAM-BANH ROSELLY uống điệu dang ngon ngọt, hãy uống thử thì biết.
RƯỢU MOUSSEUX cho người Annam dùng.
RƯỢU COGNAC (cổ nhắc) JOBIT 7 ngôi sao. Thiệt ngon uống tiêu mà lại bổ.
RƯỢU STELLAME Người Annam hãy mua đề phòng khi đau bụng hay là ăn không tiêu.
RƯỢU STICK cũng như quinquina vậy.
XE HOI HIỆU LANGSA « PHILOS » Giá rẻ mà lại chắc hơn các hiệu xe khác.
MÀU SƠN HIỆU COLORIN.
Giấy cho đờn bà Annam dùng.
Giấy tây bottine, và soulier thứ thượng hạng.
DẦU THƠM HIỆU DULCI dầu nầy thơm lắm.
DẦU MENTHE và **MENTHOL HIỆU THUẬN-HÒA.**
THUỐC DIỀU HIỆU MARYLAND, ICEBERG, KASBAH và VAGYAR gói 10 điếu, 20 điếu và 50 điếu, hút thơm miệng và không khô cổ.
Người **ANNAM** hãy mua đồ của **HÃNG ANNAM THUẬN-HÒA** thì mới thiệt là giúp cho Đồng-bang.

Ai muốn mua sỉ (*en gros*) các hàng lụa Bắc-kỳ (*Soieries du Tonkin*)???

Như : Lãnh rộng trơn, bông hình hẹp, địa minh bằng, minh quế, xiên bông đơn bông tiêu, bông hột mè, lượt lông, xiên trắng 7 chỉ, sa trơn, sa bông, lụa các thứ, nhiễu, mình gò v. v. màu màng, bông phẩm, lá cây, đen, trắng hột mè.

Nên viết thư tức thì cho hiệu **MAISON TONKINOISE ĐÔNG-THỊNH**, Rue de la Soie n° 4 à HANOI, mà mua.

Tiệm ấy mới chế ra thứ lãnh 1 cây 2 áo dài đủ mọi màu tốt và chắc lắm, khăn tua bằng nhiễu mình gò và ghế thonet, ghế chaise (Rocking-chair) bằng mây nhẹ mà coi ngộ lắm.

Buôn bán thiệt thà và đã tính giá riêng rất ha cho mấy nhà mua sỉ đặng kiếm lời nhiều.

Viết thư lấy kiểu (echantillon) cũng đặng, hay là muốn khỏi mất thì giờ, viết thư ấy hàng cũng vậy, vì đã có giá riêng tính cho bạn hàng (clients) chẳng hề tính mắc bao giờ.

Gởi contre-remboursement, song gởi một phần tiền trước hay là gởi trả đủ trước thì sẽ đặng trừ 2/. và cái phần tiền đã trả trước đó. (Toute avance de fonds aura droit à une remise de 2/.).

Gởi mandat trước xin đề như dưới đây :
Madame LƯƠNG-NGỌC-BÀN, 4 Rue de la Soie à Hanoi.

Rượu mạnh hiệu DEJEAN đã thơm mà lại ngọt làm cho những tay thạo rượu đều thảy khen ngợi
Chỉ một mình hãng **Denis frères** *có trữ mà thôi*

PHARMACIE - PRINCIPALE

Tiệm thuốc Tây nầy dọn dẹp theo cách Văn-minh và lớn hơn hết trong Đông-Pháp nầy, lập ra từ năm 1856

Hồi trước của ông HOL.É và RENOUX nay ông SOLIRÈNE nhứt hạng bào-chế sư kế nghiệp

Ở Saigon, ngang nhà hát tây, Bản đủ thứ thuốc tây, tốt thượng hạng và giá lại rẻ. Lục-châu chư quân tử có cần dùng thuốc tây xin hãy viết thơ cho tiệm thuốc nầy mà mua, thì sẽ được vừa lòng.

Cuốn DƯỢC-TÁNH LƯỢC BIÊN đã xuất bản rồi, ai muốn xin, thì viết thơ cho ông L. SOLIRÈNE, ngài sẽ gởi cho không

Tiệm đóng xe

Sửa xe và bán đồ đồ phụ tùng

Đường Luro môn bài 99 và 101

ĐẤT-HỘ (SAIGON)

TRẦN-VĂN-HIỆP chủ tiệm

Kính cùng Lục-châu quí khách đặng rõ: Tôi mới rước đồ kiểu xe như là: xe mui, xe hai bánh, xe kiểu-xe kéo, xe bố cùng có đồng thông xe hơi theo kiểu kiểu tốt, sơn xe thật khéo, làm rất mau mắn nhứt kiểu, có cùng có bán các thứ xe cũ xem tốt sẵn, chẳng kể xe đến xe để kiểu. Bán xe can-ma bằng cây giá cả bất kỳ chỗ lại, can-ma đặng để thay trong bánh. Việc đóng xe, đồ bằng sắt đặng đóng xe, sơn đồng mạ kẽm đồng, Chạy-Vernis, Ximen yên, thuốc đốp xe bằng, bánh đề thắp đèn khi đi theo xe. Sơn xe và sửa xe.

Cái xin quí khách có đến đây kiểu hỏi xin ghé lại tiệm xem mà khi trước coi công cuộc của tôi làm, sau có cần đóng mới cái thì tôi xin giúp tiền ngày thì tôi sẽ làm cho quí-khách.

Cần chọn quí khách ở xa muốn gởi thơ hỏi thăm mua thì cũng gởi cả tin cần lòng hậu đáp.

Lời rao

Cho mấy ông thợ chụp hình, dầu thiện nghệ dầu hạm chơi.

Tại hãng PHOTO-STUDIO, 136-138 đường Catinat, có bán đủ thứ máy chụp hình hiệu nào cũng có tính theo giá hên Tây như hiệu Kodak — Richard — Gaumont — Demaria — Monobloc v. v...

Cũng có đủ phụ tùng thứ thầy về nghề chụp hình và nghề vẽ cảnh (Peinture) bán sẵn lẻ cùng được.

Có khuôn để lộng hình chạm khéo lắm, thứ nào cũng có nhiều bổ hình khác, chạm tốt lắm.

Có chụp hình cho giấy thuế thân nữa.

Có bán kiếng, giấy, đủ thứ thuốc sang hình, Giấy Brômure và brilliant contraste từ hộp 100 tờ, lớn 13 x 18 thì 5 $ 25 còn hộp 500 tờ thì 22 $ 00.

Có kiến đe làm hình máy xử nóng nực.

Tại hàng Photo-Studio 136-138 Catinat Saigon.

Nguyễn-chí-Hòa

83 Rue Catinat, SAIGON

ĐÓNG GIÀY bằng DA bên tây hết.

Làm NÓN CASQUES bằng NỈ CHÀI (LIÊGE) và CÂY MÔP kiểu rất xinh đẹp.

BÀN SĨ rất nhiều mấy miền kể ra sau nầy: GIÀY, TÂY, NÓN CASQUES, GIÀY HÀ ĐÀ LÁNG, DÉP DA LÁNG, GHẾ XÍCH-ĐU THONETS, KHẮC đủ kiểu CON DẤU đồng và chạm MỘ BIA ĐÁ. Có CATALOGUE (SÁCH MẪU) gởi cho quí khách.

Xin CHƯ TÔN chiếu cố tôi rất cám ơn. BÀN SĨ giá thiệt rẻ.

NGUYỄN-CHÍ-HÒA, kính mời.

Nam-Việt Khách-lâu

HÔTEL D'ANNAM

N° 30 Bd Charner và Carabelli Saigon

HUỲNH-HUỆ-KỲ CHỦ TIỆM

Kính cùng quí khách rõ: kể từ 1er Juillet 1920 tôi mới dọn một hiệu ngủ hiệu là Hôtel d'Annam (Nam-việt Khách-lâu) cũng có dọn phòng ở dưới đất rất rộng tiện cho quới khách.

HÃNG

ông P. Ribeyrolleset Cie

10, Place du Château d'eau, Saigon

số 10 gần giếng nước Saigon

Có bán máy xay lúa và đồ phụ tùng cho máy.

Thay mặt cho hãng Ông F. H. SCHULE.

Có thợ rèn máy giỏi ở tại hãng.

MÁY TUT CHÂC — Ai muốn sắp đề thế nào, thì cũng giảm không ăn tiền công.

Văn đàn

(Partie littéraire)

NGỤ NGÔN

Con rắn và cái giỏ.

Con rắn no kiếm mồi đó đa,
Bò lần vào trong giỏ bỏ không;
Chỉ chu cho đặng no lòng,
Nào quanh quẩn tìm đường ra nữa.
Thường gian dối là đồ ác đảng,
Bỏ lại gần thì gần gần coi.
Trăm thứ gian chẳng ra chi,
Đề rằng nước hiểu chớ gì là mạnh.
Chẳng thấy rắn đón đường phát ghét,
Hỏi ngốc nầy sẽ biết ta chăng.
Ta đây mình sắt gan vững,
Dầu cùng mi hợp cảnh đặng đâu.
Mi sao chẳng nhớm sau trong trước,
Hoà lâm cần bộc quá ngu.
Kia rằng gầy, nó bám đầu,
Mà ta tu-tính nơi hầu cây trông.
Hãu nghe nói tham phần bổ thêm,
Trở mình bò bò ra trên chui.
Chúng ta ngủ nghỉ tự đời,
Ngu ngôn ngụ gộp ít lời làm gương.
Cho hay thường giết lẽ thường.

Tùng Bực.

Hòa nguyên vận

Thương yêu lựa phải sụt pha suôi;
Vàng đã lòng chàng đã biết tuổi,
Trăm tới rằng Khô cao vel voi;
Ngọc vô đồng Hạnh tuông người người.
Trị thơ sự mỗi đường quanh quất;
Biện học khôn trường khúc ngược xuôi.
Cảm lúc dậm ngàn mang nhịp đến;
Non sông đầu tỏ nghĩa đầu người.

Bồng Đình

Kỳ hữu

Nước xao biển đợn ngát dưa kinh,
Mặc ý người ta, mặc ý mình.
Nắn ha trái qua trời hạ nhựt,
Mưa xuân vui gặp tiết xuân linh.
Leo mây sẵn đợi trang huề thủ,
Bẻ quế mong theo khách thượng trình.
Hỏi hữu đi vân con nhớ?
Mờn nông xin vẹn chữ sơn-minh.

Phú-Sơn-Năng

Vũng Tàu phong cảnh

Thọ trời khéo tạo thủ thanh-cao,
Có cảnh nào hơn cảnh Vũng-Tàu.
Non chập-chùng cao, cây đượm lá,
Biển mênh-mông rộng, nước lóa sao.
Phố-phường: xe ngựa lao xao chạy,
Thành-lũy: quan binh tốn rực-rỡ.
Thủy-tú sơn-kỳ hoa cỏ lạ,
Đẹp lòng du-tử biết là bao!

Quốc-Phú.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

(Tribune libre)

Rượu luận

Tôi có xem báo số 193 đề ngày 27 mai 1921, thấy nói rằng: Rượu là một cái gốc làm cho người ta tàng tâm, và lại là một vật vô ích, khiến cho nhiều người tận gia hại sẵng, và tăng tận lương tâm, nên tôi xin phụ giải nghĩa cái sự hư-nên của rượu cho chư-vị tường, và chẳng lời tục ngữ có nói rằng: *mùa xâu cỏ đốt, nhà hết rượu nọt* thì thì cái tánh rượu cũng có chỗ hư mà cũng có chỗ nên, chớ không phải là hư hết. lời thánh xưa có câu rằng: *duy tửu vô lượng bất cập lạng*, nghĩa là: dầu có uống rượu hề vừa thích chí thì thôi, nếu uống cho quá bực thì phải sanh nhiều đều rối lạng, nghĩ từ thuở đời vua Huỳnh-Hế, có người Đỗ-Khương chế ra rượu để mà làm lễ nghĩa cho thiên-gian, thì từ đó đến sau, trải đời vua thánh tôi hiền, thì cũng dùng rượu mà thưởng kẻ có công, và đáp người có nghĩa, thì cũng toại chí mà thôi, chớ không có ai tôi bại, nghĩa là mấy ông ấy dùng có độ-lượng, đều như đời vua Kiệt-Trụ là bởi hồn vương-chủ chúa, tham dâm lạc hoa bày ra rượu trì nhục làm mà chơi cho phí chi, đến nỗi vong quốc bại gia, mà đề danh-ý muôn thuở là hồi đương quả đó mới đến oan, vậy thì tôi xin kể cái chén rượu có lẽ nghĩa cho chư ông nghe như có chỗ nào không phải thì chư ông sẽ sửa giùm lại jai rất cầu dội cái ơn giáo vụ làm, chén rượu có lẽ như vầy, phàm *quân hôn tang lễ*, vô *tửu bất đắc kỳ nghĩ, nhược phụng tổ tự tiên vô tửu bất thành kỳ lễ*, nghĩa là: mỗi khi có làm mai mối sui gia hay là việc điếu tang tế, hễ có chén rượu thì mới mở miệng mà nói các việc khác mới thông đặng. Con như khi đơm ông quầy hà đồ cha cùng mẹ chi đó, thì cũng có chén rượu mới phải, dầu cho đơn cỗ hàn xong rồi, thì chủ dám cầm cái nhạo rượu rót ra, thì mới vội ông hà cha mà uống rượu mà phò hộ con cháu mới được chớ có vái ông bà về ăn đồ ăn đâu nà. Vậy thì con cháu xui ông bà hư sao, đến khi cúng rồi đọn cỗ bàn mà đãi khách, thì cũng mới kể sang trọng thân tóc đi uống rượu. Chớ có mới đi ăn đồ ăn đâu nà. Vậy thì chả dám mới mấy người ấy uống đồ hư hay sao, có khi mấy nhà nghèo sai đi mua rượu chưa về kiếp đầu mâm bàn cỗ đọn rồi thì cũng phải chờ rượu về mới cúng, có phải rượu ấy là hư sao, nên lời xét rằng không phải rượu mà hư, tại người làm hư, vậy nên sách có câu rằng: *tửu bất tự nhơn nhơn tự tự*, nghĩa là: hễ ai đúng phải thì nó trợ cho trăng tính thân, nếu ai dùng quá độ thì nó hàn cho hư đanh hổ ghét, ấy là cái tánh cang đường của rượu đó, đã vậy mà lại con cọ tánh giỏi như vầy: *Phàng bưu cật thống tăng y cừu bình nhi hữu danh, tùy muôn giải phiền due pnd thân sầu nhi đắc lực*, nghĩa là: mỗi khi con người có ai đau chứng phong bại nhập cốt thì ưống thuốc phải chế rượu và dặng cho nó dẫn thuốc vào gân cốt mà trị bịnh. Còn khi nào có ai thua mượn lầm kế chi chi hay là mất của chết con chi đó mà sanh chứng buồn rầu, khi có thân hằng cố hữu đến viếng thăm, thì cũng bày chén rượu mà giải buồn thì cái tánh hiền cũng giảm được mở nhẩm, lại có câu tục điểu rằng. Vong tửu bình giải phá lòng sầu. Còn người đanh nho thì ngâm rằng: *Phú sầu ngô dụng tửu vi bình*, nghĩ như vậy thì chén rượu cũng đủ sức dùng theo phe văn phe võ, có phải rượu mà hư sao, còn như anh Phàn-Khoái đến hội yến Hồng môn uống hết 2 đấu rượu mà xỉ mạ Hạng-Võ phò tá Lưu chúa mà dựng cơ nghiệp nhà Hớn 4 trăm năm thì cái rượu đó cũng hư sao và cái việc uống rượu thì cái hư nên đều bởi người mà ra chớ không phải rượu là hư, bởi vậy trong sách có câu rằng: *Dưỡng kỳ đại giả vi đại nhơn dưỡng kỳ tiểu giả vi tiểu nhơn.*

Con người chiếu khi huyết cha mẹ mà sanh ra, thì cũng đủ thân thể phát phu vậy, hễ ai biết lo học hành cho thành công-danh mà tranh danh đạt lợi, ở thế an hàng danh lưu thiên cổ, cũng cho thơi vận hết tế đi nữa, thì cũng an hân lạc đạo, thì người ấy là đại nhơn. Còn như kẻ nào lo dưỡng cái khẩu thể, hễ thấy gặt thực thì ăn tiồng cho mệ mang, hễ trong lưng có một cắc, mà muốn uống một chai cho vừa cái lòng sở dục, thì nó phải sáy, tiêu sạy đăng rồi, thì mắng đầu nầy, nọc đầu kia, không kể kẻ sang người trọng, về tới nhà vợ con cang đáng, thì lại càng nổi nóng mà đập cửa phá nhà, đến khi tỉnh rồi, của mình hư hao cũng tiết mà ngậc công cái lỗi khoác nạc hồi hôm đó, thì tức thiên phải sầm tế mà phạt lấy người ta nữa thì cũng bởi nhữ tác ưng hướn-nhữ thọ nào có ai xúi dâu nà nhưng mấy người ấy thì cả đời làm dưa tiểu nhơn mà thôi, thì có phải là cái hư nên bởi người mà ra, chớ có phải là tại rượu đâu, vậy xin chư quí ông xét lại, như có chỗ nào sơ sót xin qui ông sửa lại, thì tôi rất đội ơn, vì tôi là người ở chốn thôn quê sơ-sài, lời nói thô tục, đâu dám sánh với những trang tri-thức ở mô. Cái xin chư qui ông miễn chấp.

Le Hương thôn An-bình-tây (Hòa-an).

Nguyễn tri Phủ

Có thứ rượu mạnh Langsa hiệu « BAC-CHUS » mới chơ lại Nam-kỳ lần thứ nhứt, ngo không có thứ rượu nào bằng

Chỉ một mình hãng **Denis Frères** *trữ mà thôi.*

L. JACQUE CÔNG-TI

Hãng **L. Jacque** công-ti gốc bởi hãng *Bandi công-ti*, sang qua *C. Bandier công-ti*, đề tại *Graf, de Laibacur công-ti*, rồi *Graf Jacque công-ti* bây giờ trở nên *L. Jacque công-ti* vốn là hãng bán những đồ đông sắt và đồ nội dụng, lâu đời hơn hết trong đất Nam-kỳ. Kho trữ tại Saigon càng rộng lớn hơn hết trong thành-phố, và sẵn chứa đủ thứ đồ thương hàng cho người chơn lựa.

Hãng **L. Jacque công-ti**, hãng thật Ti hãng trong đất, nên mới dám chịu bao công tốn của in ra cuốn mục lục quốc-ngữ để tiện cho quí khách dùng.

Những đồ quí-hiệu của hãng **L. Jacque công-ti**, trở bằn chẳng phải ít; kể ra:

Tủ-sắt hiệu Bauche là hiệu đã có danh ta ba mươi năm nay; nào nhà Băng, nào kho nhà-nước thảy đều dùng. Hiệu **Ro Bardche** mà đồng danh lượng lẫy thế-lý, như bởi khắp cả hoàn-cầu; thiên hạ đều biết sức chắc chắn của nó.

Máy đóng thuc nước chữa bịnh hiệu Jacod Delafon

Nóng cách nào cũng không nức. Thật là đệ nhứt và không hiệu nào sánh bì.

Máy máy hiệu Gnome và Rhone Chánh hiệu Langsa. diệu-dân hơn hết.

Máy trực thủy hiệu Gnome và Rhone

Máy hơi chắc có danh, Hãng đề dùng về tàu nhỏ và đó; Tạo-tác yêu dùng lắm.

Dầu hiệu Spiddleine

Dầu nhớt thông thoa máy, rất bền mà lại ít hao, nên các hãng lớn xe hơi bên Pháp-quốc đều ưa dùng.

Bàn ghế hiệu Thonet

Đã thanh lại thêm chắc chắn.

Vân vân, Vân vân.....

Hãng **L. Jacque công-ti**, sản lòng hề trong qui khách, ai hỏi vật Mục-lục thì gởi, không cho liền. Trong hãng lại có đặc biệt một sở và Langsa và Annam đặm trên mười người giúp việc riêng để lo vẽ phần qui-khách ở Lục-châu nghĩ là lo việc gần đó cho kịp và việc thơ tín vãng lai. Nếu khi chư qui khách Lục-châu cần hỏi đến chi, viết thơ ngày cho Bổn-hiệu, thì nội trong mỗi kỳ tàu có thơ của Bổn-hiệu đáp bồi, chỉ phân minh bạch giá cả các món hàng mình muốn mua. Giá của Bổn-hiệu định trung thự đáp hồi đây, là giá chung tính luôn và tiền đóng thùng và tiền gói cho.

Một mình hãng Denis frères đại-lý cả Đông-pháp thứ hộp quẹt nầy.

Hộp quẹt nầy khắp nơi đặng phép bán lẻ một sư nhỏ một hộp mà thôi

LA PLUS VASTE ET LA MIEUX ORGANISÉE DE L'INDOCHINE

PANSEMENTS · SPECIALITES · PHOTOGRAPHIE · PARFUMERIE · ACCESSOIRES

L. SOLIRENE · PHARMACIE PRINCIPALE · FONDÉE en 1865 · SAIGON

LABORATOIRE · PRODUITS CHIMIQUES · DROGUERIE · HERBORISTERIE · BANDAGES

MAISON DE PREMIER ORDRE

CHUYỆN ARAP

(Tiếp theo)

Năng nói vừa dứt tiếng thì ông thầy thuốc liền bảo gia-đình sửa soạn hai con lạc-đà, rồi ông cởi một con, năng cởi một con, mà đi đến thành Hagiang.

Đi tới thành ấy, ở ngoài vòng thành trợ nơi quân lữ gặp trước hết, rồi hỏi thăm việc động tịnh trong thành, thì nghe nói rằng trong thành có đều rối rắm lắm, là vua có một người con, đến ở một bên vua rất lâu mà vua không đề, những tưởng là người ấy mà thôi, rồi bấy giờ đây ông hoàng ấy không biết xiêu lạc nơi nào. Một người vợ vua tên Bi-du-xê, là mẹ ông hoàng đó, sai người đi tìm kiếm khắp nơi mà không nghe tin tức chi cả.

Ông thầy thuốc nghe nhơn dân trong thành nói như vậy thì định cho nàng công-chúa Điệt-da-ba đến thấu tới qui-phi Bi-du-xê mà mình oan thì là hay, chớ không có phương thế gì khác mà gọn hơn cho được, song đến tỏ đầu đây mối nhợ cho qui-phi Bi-du-xê nghe, trưởng công không đề gì, phải cần thận cho lắm, thì họa may mới khỏi đều nguy hiểm, vì nếu 49 ông hoàng hay đăng công-chúa Điệt-da-ba đã đến trong thành, toan mình oan đều ấy, thì chắc các ngài chỗ kia, xây thấy mới người đơn-bà ngồi trên lưng ngựa con là bắt kẻ đồ tốt lắm, lại có một tốp con gái, ăn mặc lòa lẹ cũng cởi la đi theo, và rất nhiều người đơn-ông đi theo hầu hạ, nhơn dân thấy người ấy đi tới, thảy đều dẹp qua hai bên đường mà tránh và cúi đầu xuống, vập mặt xát dưới đất mà chào. Ông thầy thuốc thấy người người đều làm như vậy, thì cũng bắt chước làm theo rồi hỏi thăm người ở đường gần lối đó rằng người ấy có phải là vợ vua hay không. Người ấy trả lời: phải, ấy là qui-phi mà là người của cả thảy nhơn dân kinh trọng hơn hết vì là mẹ ruột của Hoàng-tử Cổ-da-Đắc là hoàng-tử khi chủ cũng có nghe danh chớ chẳng không.

Ông thầy thuốc nghe vậy thì đủ cho bồng rồi, chớ bồng chẳng cần chi hỏi việc gì nữa. Ông bèn nom theo qui-phi Bi-du-xê tới một cái đền thờ là chỗ qui-phi đến bố thì và lầm lễ cầu của vua day lâm đặng có khẩn nguyện cho Hoàng-tử Cổ-da-Đắc trở về cho sớm. Nhơn dân mến phục Hoàng-tử Cổ-da-Đắc lắm, nên dân làm chai nây, chẳng những là mấy ông thầy tu đến đọc kinh cầu nguyện mà thôi, mà thân dân cũng tề tựu đông đảo đặng đọc kinh cầu nguyện nữa. Ông thầy thuốc thừa dịp đông người, bèn chen lấn vào trong, gần chỗ quân hầu của qui-phi mà nghe đọc kinh. Chừng mãng cuộc, qui-phi ra về, ông thầy thuốc chạy theo mới người quản, kề miệng vào tai mà nói nhỏ rằng: cầu ôi, tôi có một điều mật thiết muốn tỏ cùng qui-phi, xin cậu rộng lòng cho tôi đến theo vào cung qui-phi, ước có đặng chăng? Tên quản nói: nếu đều mật thiết ấy có đính dấp với hoàng-tử Cổ-da-Đắc thì chú xin ra mắt qui-phi được, còn như không ăn thua gì với hoàng-tử Cổ-da-Đắc, thì dầu cho chú có tới được giáp mặt qui-phi cũng vô ích, vì nay qui-phi duy có lo lắm cho hoàng-tử thôi, chớ dầu việc chi hàng đất hàng trời đi nữa, qui-phi cũng chẳng hề nghe tới. Ông thầy thuốc nói: việc tôi muốn bày tỏ đây là chánh việc của hoàng-tử Cổ-da-Đắc. Nếu thật vậy, chú cứ theo bọn tôi vào cung rồi chú sẽ được ra mắt qui-phi.

Quả vậy, khi qui-phi về tới cung, người ấy liền nói rằng có một người muốn ra mắt qui-phi mà cáo tỏ một việc rất cần kíp, mà việc đó là việc can cập với hoàng-tử Cổ-da-Đắc. Người ấy nói chưa dứt lời, qui-phi hỏi đòi ông thầy thuốc vào lập tức. Người ấy ra dẫn ông thầy thuốc vô tới cung trong, qui-phi bèn bảo hết thảy người hầu lui ra ngoài, duy để lại có hai cung-nữ ruột là hai cung-nữ mà qui-phi không hề đầu điểm đến chi hết. Khi ông thầy thuốc vô vừa tới, qui-phi vội vã hỏi rằng có tin lành chi của hoàng-tử Cổ-da-Đắc mà đến bảy tỏ đó. Ông thầy thuốc lâm lễ, cúi mặt xát đất rồi nói: hầm nương nương, việc tôi thuật lại cho nương nương nghe đây rất đái và chắc lắm cho nương nương lấy làm lạ lùng lắm. Đó rồi ông thầy thuốc kể lại hết cho qui-phi Bi-du-xê nghe, từ chơn tóc kẽ răng, thầy thầy đều nói hết, các việc xảy ra cho Cổ-da-Đắc và 49 ông hoàng, qui-phi chăm chỉ và phần lận mà nghe, mà khi nói tới việc 49 ông hoàng giết Cổ-da-Đắc thì qui-phi, lòng mẹ thương con rất cảm động, nên trưởng như thân mình đã bị g ết, tê xiêu xuống, hết tỉnh nhơm sự. Hai nàng cung nữ dỡ dậy và lo lắm, làm cho qui-phi định tỉnh tâm thần; ông thầy thuốc bèn thuật tiếp chuyện. Khi thuật dứt chuyện rồi, qui-phi mới nói với ông rằng: người hãy trở về cho mau mà nói dùm cho tôi cho công-chúa Điệt-da-ba biết rằng hoàng-thượng sẽ nhìn nàng là dâu, còn công khó của người, thì sẽ đặng trọng thưởng.

Khi ông thầy thuốc bái tạ lui ra rồi, qui-phi Bi-du-xê ngồi trên tấm lụa thêu bông buồn thảm vô cùng và rất đau đớn nơi lòng, mà khóc cùng chịu nhiều oan nạn như vậy. Qui-phi than rằng: Con ôi, từ rày mẹ hết t ông thấy con nữa rồi. Khi mẹ đề cho con đi khỏi thành Xa-mã-di mà đến chốn nầy, lúc con từ giã mẹ, mẹ nào có dè con đi đó là đi chết cách rất thê thảm chốn xa cách mặt mẹ như vầy. Ôi, con ôi, sao con lại đành xa lìa mẹ mà đi vậy? Hằng thật, công danh thì không có, mà con được còn sống và không có lâm cho mẹ phải khóc rào nước mắt như vầy. Qui-phi và kể và khóc, càng khóc càng đông lòng lại càng khóc lâm, hai nàng cung-nữ nghe thấy cũng mủi lòng, nên cũng khóc lâm.

(Sẽ tiếp theo)

SAIGON — IMP. DE L'UNION

L'Administrateur Gérant: NGUYỄN-VĂN-CỦA